

KUVAKIRJAN KUVITTAMISEN PERUSTEET

Mitä alkavan kirjankuvittajan kannattaa tietää?

Koskela Aliisa

Opinnäytetyö

Kuvataiteen koulutus
Kuvataiteilija (AMK)

2022

Kuvataiteen koulutus
Kuvataiteilija

Tekijä	Aliisa Koskela	Vuosi	2022
Ohjaaja(t)	Eija Rajalin		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	Kuvakirjan kuvittamisen perusteet: mitä alkavan kirjankuvittajan kannattaa tietää?		
Sivumäärä	42+3		

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä toimiva kuvakirjan kuvitus vaatii ja miten kirjojen kuvittajat käyttävät kuvien visuaalisia elementtejä hyödykseen. Tavoitteena oli laatia aiheesta yleiskäsitys, joten opinnäytetyössä tutkittiin kuvakirjojen kuvitusten eri osa-alueita ja tarkoituksia monesta eri näkökulmasta.

Opinnäytetyö on jaettu kahteen osaan. Tiedonhakuosassa pohdittiin kuvakirjan kuvien merkitystä lukijalle ja tutkittiin kuvakirjojen kuvitusta formalistisen ja semi-oottisen kuva-analyysin keinoin. Aineistona on käytetty kirjallisuutta ja internet-lähteitä. Toiminnallisessa osuudessa työstettiin kuvitukset yhteen kirjan lukuun hyödyntäen teoriaosassa opittuja tietoja.

Opinnäytetyön tuloksissa havaittiin, että kuvakirjan kuvittaja tarvitsee taiteiden peruseriaatteiden lisäksi hyvän ymmärryksen kirjan tarinasta. Kuvittajan on pysyttävä tekemään kuvat tarinan tarkoitusta palveleviksi ja saamaan ne toimimaan sivujen välillä kulkevana jatkumona. Lisäksi kuvitusten on oltava visuaalisesti kiinnostavia, koska kuvitukset toimivat lukijan kiinnekohtana tarinaan. Opinnäytetyön tuloksia on tarkoitus hyödyntää laajentamaan ymmärrystä kuvakirjojen kuvituksen haasteista ja vaatimuksista ja täten kehittämään kuvitustaitoja. Tuloksia voisi mahdollisesti hyödyntää myös muissa kuvallisen tarinankerronnan muodoissa.

Avainsanat
Muita tietoja

Kuvakerronta, kuvakirjat, lastenkirjallisuus, kuvitukset
Työn toiminnallisen osuuden kuvat tulevat Kukkakuja-kirjan neljänteen lukuun kuvituksiksi.

Degree Programme in Fine Arts
Bachelor of Arts and Culture

Author	Aliisa Koskela	Year	2022
Supervisor(s)	Eija Rajalin		
Commissioned by			
Title	The fundamentals of illustrating picture books: what should a beginner book illustrator know?		
Number of pages	42+3		

The goal of the thesis was to create an understanding of the knowledge and practical applications of visual elements required for picture book illustration. The thesis does not aim for an in-depth understanding on the matter: rather, the goal was to create a general understanding of the basics.

The thesis has been divided into two sections. First, the theoretical section of the thesis aims to understand the significance of illustrations on the reader and analyze the illustrations of picture books by means of formalistic and semiotic picture analysis. Sources used include both literary and internet sources. In the practical section, illustrations are created for a chapter in a book utilizing the knowledge gained from the theoretical section.

The thesis' conclusions state that a picture book illustrator needs not only the knowledge of the fundamentals of art: a thorough understanding of the illustrated story is required as well. The illustrator must be able to create a continuous narrative that carries across the pages of the book and works well for the purposes of the story. The illustrations must also be visually interesting, as the reader utilizes them to connect with the story on a personal level. The results of the thesis could potentially be utilized for visual storytelling in many ways, but they are intended to be used for illustrating books and gaining a better understanding of the challenges and requirements of book illustration.

Keywords	Visual narrative, picture books, children's literature, illustrations
Special remarks	The illustrations for the practical work of the thesis will be used as illustrations in the 4 th chapter of the book Kukkakuja.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KUVAKIRJAN KUVIEN MERKITYS LUKIJALLE	8
2.1	Kirjan kuva opettajana	8
2.2	Kuvan hahmot yhtymäkohtana tekstin ja lukijan välillä	9
2.3	Kuvakirjat visuaalisena elämyksenä	10
2.4	Kuvakirjojen merkitys itselleni	11
3	KUVAKIRJOJEN KUVITUSTEN ANALYYSI	12
3.1	Kuvakirjojen kuvien sommittelu.....	13
3.1.1	Tiheikön väen kootut kertomukset.....	14
3.1.2	Kuka lohduttaisi Nytyä?	15
3.1.3	Vesta-Linnea kuunvalossa	16
3.1.4	Anni Swanin sadut.....	17
3.2	Kuvakirjojen muotokieli ja tyylittely.....	18
3.2.1	Tiheikön väen kootut kertomukset.....	18
3.2.2	Kuka lohduttaisi Nytyä?	19
3.2.3	Vesta-Linnea kuunvalossa	19
3.2.4	Anni Swanin sadut.....	20
3.3	Kuvakirjojen hahmojen kuvaus	21
3.3.1	Tiheikön väen kootut kertomukset.....	22
3.3.2	Kuka lohduttaisi Nytyä?	22
3.3.3	Vesta-Linnea kuunvalossa	24
3.3.4	Anni Swanin sadut.....	24
3.4	Värien käyttö kuvakirjojen kuvituksissa.....	25
3.4.1	Tiheikön väen kootut kertomukset.....	25
3.4.2	Kuka lohduttaisi Nytyä?	26
3.4.3	Vesta-Linnea kuunvalossa	26
3.4.4	Anni Swanin sadut.....	26
3.5	Yksityiskohtien käyttö kuvakirjojen kuvittamisessa	27
3.5.1	Tiheikön väen kootut kertomukset.....	27
3.5.2	Kuka lohduttaisi Nytyä?	28
3.5.3	Vesta-Linnea kuunvalossa	28
3.5.4	Anni Swanin sadut.....	28

4 OMIEN KUVITUSTEN TYÖSTÖ.....	30
4.1 Kuvien sommittelu kirjan sivuille	30
4.2 Kuvien muotokielen ja tyylin valinta	32
4.3 Kuvitusten hahmojen suunnittelu ja kuvaaminen	33
4.4 Värien käyttö kuvituksissa.....	35
4.5 Yksityiskohtien käyttö.....	37
5 POHDINTA	38
LÄHTEET.....	40
LIITTEET	42

1 JOHDANTO

Mikä minusta teki kuvataiteilijan? Syitä on monia, mutta niistä tärkein ja perimmäisin on rakkauteni kuvallista tarinankerrontaa kohtaan. Jo pienenä lapsena imin tarinoita itseeni lukien samoja kirjoja aina uudelleen ja upoten niiden maailmoihin. Rikkaan mielikuvituksen omaavana lapsena en välttämättä olisi tarvinnut kuvia tekstin rinnalle, mutta kauniisti kuvitetut kirjat olivat minulle moninkertaisesti mieluisempia. Kuvan ja tarinan voima istutti minuun kipinän, joka kasvoi vuosien varrella ja ohjasi minut kuvataiteen opintojen suuntaan.

Opinnäytetyössäni haluan selvittää, miten lapsuuteni lempitarinoiden kuvittajat tekivät kirjojen maailmoista niin eläviä ja vaikuttavia. Kuvat eivät vain istuneet tekstin sivussa, vaan kertoivat tarinaa yhdessä sen kanssa korostaen toinen toistaan. Kirjan kuvittajan työurakka on moniulotteinen, haastava ja äärimmäisen kiehtova, ja haluan avata työn tekoprosessia itselleni kasvaakseni kuvittajana ja taiteilijana. Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, koska työhön sisältyy toiminnallinen osuus, jossa on mukana myös muita toimijoita (Salonen 2013, 5–6). Opinnäytetyössäni on myös tutkimusosuus, jossa tutkin tarinoiden kuvituksia hyödyntäen formalistista ja semioottista kuvan tulkintaa sekä kuvitusten merkitystä tarinan lukijalle.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymys on, mitä toimiva tarinan kuvitus vaatii. Kysymyksessä tarinan voisi kenties korvata myös kuvakirjalla, lastenkirjalla tai jollain muulla vastaavalla sanalla, sillä suuri osa käyttämistäni lähteistä keskittyi pääosin tai kokonaan lastenkirjoihin. Haluan kuitenkin pitää kysymyksen hieman avoimempana. Tarinankerronta perustuu yhä suuremmissa määrin tekstin ja kuvien vuorovaikutukselle, ja kuvan merkitystä ei voi jättää huomiotta (Heinimaa 2001, 144). Hyvä tarinan kuvitus vaatii siis ymmärrystä tekstin ja kuvien vuorovaikutuksesta, mitä haluan tarkastella opinnäytetyöni kautta.

Työn tutkimusosuuden jaan kahteen osa-alueeseen. Ensimmäisessä osassa lähestyn kuvaa tutkien sen merkitystä lukijalle. Tässä osiossa hyödynnän lähdemateriaalina erilaisia kuvakirjaa tutkivia ja analysoivia tekstejä sekä omia muisto-

jani ja kokemuksiani kuvakirjojen maailmasta. Tämän tietoperustaosan tavoitteena on ymmärtää erilaisia tehtäviä ja tarkoituksia, mitä kuvakirjojen kuvituksilla voi olla.

Tutkimuksen toisessa osa-alueessa lähestyn kirjojen kuvituksia formalistisen ja semioottisen kuva-analyysin kautta. Tavoitteena on luoda yleiskäsitys siitä, mitä tarinoiden kuvituksilta vaaditaan teknisten taitojen rinnalla. Perehdyn sommitteeluun, kuvien tyyllittelyyn, hahmosuunnitteluun ja värien käyttöön ja pohdin, miten kuvien eri elementit vaikuttavat tarinoihin. Kaikki edellä mainitsemani taiteen osa-alueet ovat valtavan suuria ja niiden tutkimiseen voisi käyttää viikkokausia, mutta tässä opinnäytetyössä pyrin ymmärtämään niistä tärkeimmät peruseriaatteet tavoittaakseni kattavan yleiskäsityksen niiden käytöstä kuvituksissa.

Tutkimusosuuden lisäksi opinnäytetyöhöni kuuluu toiminnallinen osuus, jota varten teen kuvitukset Kukkakuja-kirjan neljänteen lukuun. Kirja on isoäitini Sirkka-Liisa Leinosen kirjoittama, suomea vieraana kielenä opiskeleville lapsille suunnattu tarinakirja, jonka julkaisijana tulee toimimaan Seutu Kustannus. Opinnäytetyön julkaisuhetkellä kirja on vielä työn alla, mutta tavoitteena on saada se julkaistua keväällä 2023. Kuvitusprosessin aikana pidän muistiinpanoja päiväkirjamaisesti dokumentoiden kuvitusten edistymisen, jotta voin lopuksi avata tekemiäni valintoja ja niihin johtaneita ajatuksia. Tavoitteenani on tehdä sadulle ammattimaiset, kiinnostavat kuvitukset, jotka herättävät tarinan eloon ja auttavat lukijaa seuraamaan tekstiä. Vaikka tämä nimenomainen kirja on suunnattu hieman rajatummalle lukijakunnalle kuin suurin osa satukirjoista, koen sen olevan tarpeeksi lähellä opinnäytetyöni aihetta ja kuvituksen haasteiden olevan riittävän samankaltaisia, että voin hyödyntää työn aikana oppimaani sen kuvittamisessa.

2 KUVAKIRJAN KUVIEN MERKITYS LUKIJALLE

2.1 Kirjan kuva opettajana

Kun puhutaan kuvan käytöstä oppimisen tukena, mieleen nousevat helposti koulun oppikirjojen kuvitukset. Vaikka niilläkin on paikkansa ja tehtävänsä, kuvakirjojen kuvitus voi toimia erilaisena opettajana. Kuvakirjat ovat etenkin lapsille sosiaalisen elämän ja vuorovaikutustaitojen oppikirjoja. Sekä oman että muiden tunteiden ymmärtäminen on taito, jota kirjojen kautta voi oppia, ja joka on suureksi hyödyksi sosiaalisessa kanssakäymisessä. Uusien lastenkirjojen päähenkilöillä on myös rehellisen laaja tunneskaala: he voivat riehua, huutaa ja olla pahalla tuulella ja tarina silti kohtelee heitä sympaattisina hahmoina. (Heikkilä-Halttunen 2015, 49–50.) Tämä on suuressa kontrastissa ensimmäisiin lastenkirjoihin. Heinimaa (2001, 144) toteaa Kårelandiin (1994, 24–26) viitaten näiden kirjojen olleen opettavaisia, tarkoitushakuisia kirjoja, joiden tavoitteena oli istuttaa lapsiin toivottuja arvoja ja normeja, ei huvittaa tai viihdyttää lukijaansa. Heinimaa jatkaa mainiten nykypäivän lastenkirjojen edelleen opettavan hyviä tapoja ja toivottuja arvoja, mutta opetus on tuotu tarinoihin mukaan luontevammin kuin ennen.

Kuvakirjojen kautta voidaan käsitellä myös raskaampia, mahdollisesti jopa ahdistavia asioita ja tunteita. Heinimaan mukaan kuviin voi eläytyä niinkin voimakkaasti, että pelottava kuva on pakko tuhota. (Heinimaa 2001, 152.) Myös Heikkilä-Halttunen (2015, 59) puhuu lapsen eläytymisestä kirjojen tapahtumiin ja huomauttaa herkkien lapsien oppivan nopeasti säätelämään lukukokemusta silmänsä peittämällä, sivua kääntämällä tai muutoin loittonemalla tilanteesta. Kuvakirjan kuvitukset voimistavat tarinan luomia mielikuvia, tukevat tarinan kehittymistä ja avaavat näkymiä sen maailmaan (Launis 2001, 69). Tarinoissa lukijalla on tilaa tuntea, tutkia omia mielentilojaan ja löytää keinot käsitellä voimakkaita tunteita.

Kuvitukset tekstissä lisäävät myös tekstin kiinnostavuutta ja ymmärrettävyyttä. Kuvasta voi saada varmistuksen siihen, että teksti on ymmärretty oikein, tai se voi toimia vihjeenä tekstin merkitykseen. (Heikkilä-Halttunen 2015, 183.) Kuvitusten tulee olla lukijalle ymmärrettävissä, ja joskus puhutaan kuvitusten helppolukuisuudesta. Ylimartimo (2002, 88) avaa helppolukuisten kuvitusten merkitystä:

helppolukuisuus voidaan helposti mieltää pelkistetyksi tai yksinkertaiseksi, mutta liian yksinkertaistetut kuvitukset voivat olla lukijan näkökulmasta tylsiä ja vähentää niiden ymmärrettävyyttä. Hänen mukaansa kuva on helppolukuinen silloin, kun se vetää lukijan mielenkiinnon puoleensa ja saa hänet tutkimaan sitä ja siten löytämään kuvitusten merkityksen. Kuva voi olla jopa hieman haastava tulkittava: tärkeintä on, että lukija jaksaa pysähtyä siihen tarpeeksi pitkäksi aikaa ymmärtääkseen sen sanoman. Toisaalta hyvin yksityiskohtaiset kuvitukset voivat jopa tehdä tekstistä täysin yhdentekevää joillekin lukijoille (Heikkilä-Halttunen 2015, 65). Jos kuvan tarkoitus on olla tekstin tukena, täytyy kuvittajan siis tehdä kuvituksista mielenkiintoista katsottavaa, joka ei kuitenkaan johda lukijan ajatuksia kokonaan irti tarinasta.

2.2 Kuvan hahmot yhtymäkohtana tekstin ja lukijan välillä

Fiktiivisiä tarinoita ja kirjoja lukiessa päähenkilö on tarinan etualalla ja on siis todennäköisimmin lukijan huomion kohteena. Suojala (2001, 52) mainitsee suomalaisissa lastenkirjoissa kertojan olevan aina päähenkilön puolella. Päähenkilö antaa lukijalle kiintymäkohdan tarinan maailmaan.

Tapa, millä hahmot kuvataan, voi vaikuttaa voimakkaastikin siihen, miten lukija niihin samaistuu. Hahmot saatetaan kuvata esimerkiksi eläiminä, koska lasten oletetaan samaistuvan helposti suloisiin, pörröisiin eläinhahmoihin. Eläinhahmoja voidaan toisaalta myös käyttää etäännyttämään tarina lukijan arkielämästä viemällä tarinan tapahtumat hahmojen kautta fantasiamaiseen ympäristöön. (Heikkilä-Halttunen 2015, 41.)

Tarinat, joiden päähenkilöt ovat ihmisiä, myös asettuvat usein tuttuun, arkiseen ympäristöön. Kirjoissa, joiden hahmot ovat ihmisiä, heijastuu nykypäivänä korostuva kulttuurisen monimuotoisuuden huomaaminen ja hyväksyminen. Kirjojen kuvituksissa ihonväriltään ja kulttuuritaustoiltaan erilaiset lapset leikkivät yhdessä ja yhteiset piirteet korostuvat positiivisessa merkityksessä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 43.)

Hahmojen ulkonäön lisäksi lukijan ja päähenkilön välistä yhteyttä voidaan korostaa sommittelun kautta. Happonen (2001, 105) puhuu Gaffronin (1950, 321) poh-

dinnoista etenkin länsimaisen lukijan näkökannalta: koska tekstiä luetaan vasemmalta oikealle, kiinnittyy lukijan huomio ensin myös etuvasemmalla oleviin kuviin. Tämä auttaa lukijaa kiintymään kyseiselle alueelle asetettuihin hahmoihin.

2.3 Kuvakirjat visuaalisena elämyksenä

Kuvakirjan kuvitukset ovat vain osa nykymaailman jatkuvaa kuvavirtaa, johon Heikkilä-Halttunen (2015, 64–65) perehtyy. Hänen mukaansa kuvakirjat joutuvat kilpailemaan tietokone- ja mobiilipelien, lastenohjelmien ja elokuvien sekä muiden kuvatäyteisten medioiden kanssa. Vaikka liiallinen kuvien määrä voi johtaa katsojaa väsyttävään kuvaähkyyn, Heikkilä-Halttunen näkee kuvakirjat tervetulleena tyvenen saarekkeena kuvien täyttämässä maailmassa: kirja antaa lukijan kokea tarinan omaan tahtiinsa, ja hän voi viipyä kuvien äärellä niin kauan kuin haluaa.

Kuvakirja on monelle lapselle ensikosketus taiteen maailmaan, ja sen merkitystä ei kannata aliarvioida. Lapset tutustuvat kuvakirjojen kautta kuvalliseen kieleen ja löytävät esteettisiä arvoja niiden kautta (Heinimaa 2001, 155). Lapset, joille luetaan paljon kuvakirjoja, voivat oppia tunnistamaan eri kuvittajia ja heidän tyylejään hyvinkin nopeasti. Kuvitetut kirjat kehittävät lukijan visuaalista silmää ja pienetkin lukijat voivat kuvakirjojen kautta löytää omia kuvamieltyksiään. (Heikkilä-Halttunen 2015, 63–64.)

Kuvakirja taidemuotona tuo taide-elämykseen mukaan erikoisen elementin sivunkääntämisen draaman myötä. Kirjan tarina avautuu lukijan eteen yksi aukeama kerrallaan, ja kerronta etenee ajallisesti sivua käännettäessä. Sivunkääntämisen draama vaikuttaa vahvasti siihen, miten kertoja kokee tarinan jännittävine hetkiin ja loppuratkaisuineen. Kuvittaja voi myös tahdittaa kuvia eri tavoin tekstin kanssa. Kuvat voivat ajallisesti kulkea tekstin rinnalla, kuvaten tarinan tapahtumia vastaavien tekstikappaleiden vieressä. Kuvat voivat myös kiirehtiä tekstin edelle kuvaamaan tapahtumia, jotka kerrotaan vasta seuraavalla sivulla, tai viipyä jännittävässä kohdassa vielä, kun hahmot ovat tekstissä päässeet jo konfliktista ohi. (Heinimaa 2001, 156, 158–160.)

2.4 Kuvakirjojen merkitys itselleni

Opin lukemaan jo nelivuotiaana, joten vietin lapsena paljon aikaa kirjojen parissa. En juurikaan muista aikaa, jolloin kirjojen kuvitukset olisivat olleet varsinaisesti tarpeellisia tarinan seuraamiselle – vaikka sekin oli epäilemättä totta jossain elämänvaiheessa – mutta rakastin kuvakirjoja siitä huolimatta. Erityisesti yksityiskohtaiset kuvitukset kiehtoivat minua. Saatoin uppoutua niihin tuntikausiksi, etsien taustoista sinne kätkeytyjä detaljeja ja tarinoita, joita tekstissä ei mainittu. Yksinkertaisemmat kuvat eivät jääneet mieleeni yhtä voimakkaasti, mutta nekin antoivat tarinan esiin nostamille tunteille tarttumapintaa ja tilaa käsitellä niitä. Arvostin taustoja ja yksityiskohtaisia kuvituksia etenkin kirjoissa, jotka sijoittuivat fantasiamaailmoihin. Se teki maailmasta todellisemman ja antoi mielikuvitukselle tilaa lentää yhä kauemmas.

Vaikka en keskittynyt lapsena kuvien tekniseen puoleen paljoa, taidokas värien ja valon käyttö kiehtoi minua jo silloin. Kun kasvoin isommaksi ja aloin kiinnostua piirtämisestä, katsoin kirjojen kuvituksia uudella silmällä, kun luin tarinoita pikkusisaruksilleni. Kuvat pitivät myös minun mielenkiintoni tarinassa ja nyt pystyin arvostamaan myös niiden kuvittajalta vaatimaa taitoa.

Kehittyessäni taiteilijana sekä omalla ajalla tehdyn työn että kuvataiteilijan koulutuksen myötä arvostukseni kuvakirjojen kuvittajia kohtaan on kasvanut entistä suuremmaksi. Kuvakirjat ovat myös pysyneet tärkeinä, vaikka en omalla ajalla lue niitä paljoa. Sukulaisia tavatessa arvostan satunnaisia lukuhetkiä nuorempien serkkujeni kanssa ja kirjastossa käydessä pysähdyn aina silloin tällöin lastenosastolle selaamaan kiinnostavan näköisiä kuvakirjoja. Haluan myös itse kuvittaa kirjoja ja tarinoita, kun siihen avautuu mahdollisuuksia. Yksi tulevaisuudentavoitteistani on olla jonkun lapsuuden lempikirjan kuvittaja.

3 KUVAKIRJOJEN KUVITUSTEN ANALYYSI

Kehittääkseni ymmärrystäni kuvakirjojen kuvituksista perehdyn muutamien kirjojen kuvitukseen hyödyntäen formalistisen ja semioottisen analyysin periaatteita. Kuvituksia tutkiessani perehdyin ensin kirjojen kuvitukseen omina kokonaisuuksinaan. Kun olin saanut rakennettua itselleni hyvän perusymmärryksen eri kirjojen kuvituksista toisistaan erillisinä kokonaisuuksina, lähdin tarkastelemaan ja vertaamaan kuvitusten yleiselementtejä. Lopullinen kuva-analyysini rakentuu tämän vertailun mukaan: lähestyn kuvituksien elementtejä yksi kerrallaan, vertaillen eri teoksien kuvittajien valintoja kyseisten elementtien suhteen. Tavoitteenani on analyysin kautta ymmärtää, miten erilaiset sommittelut, värimaailmat ja muut kuvan piirteet vaikuttavat kuvitusten luomaan tunnelmaan ja tarinankerrontaan.

Valitsin kuva-analyysin kohteiksi neljä eri kirjaa. Pyrin valitsemaan kirjoja, joiden kuvitustyylit eroaisivat selkeästi toisistaan, jotta voisin niitä vertailllessani paremmin perehtyä erilaisten tyylien, sommittelujen, värivalintojen ja kuvien määrän vaikutusta tarinaan. Liian samankaltaiset kuvitustyylit eivät jättäisi paljoa tilaa näiden suurten kokonaisuuksien tarkastelulle.

Ensimmäinen valitsemistani kirjoista on Tiheikön väen kootut kertomukset (eng. *The complete Brambly Hedge*, Barklem 1980-1994). Kirja on kahdeksan lyhyemmän sadun kokoelma, jossa kuvataan hiiryhteisön elämää Vatukkatiheikössä. Tarinoista neljä ensimmäistä julkaistiin alun perin vuonna 1980 ja neljä myöhempää vuosien 1983 ja 1994 välillä. Luin Tiheikön väen kootut kertomukset moneen otteeseen nuorempana ja muistan Barklemin yksityiskohtaisten, värikkäiden kuvitusten vieneen minut mukanaan jo silloin. Valitsin sen kuva-analyysiin mukaan, koska halusin perehtyä syvemmin siihen, mikä teki kirjan kuvista niin kiehtovia ja mukaansatempaavia.

Toinen kirjavalintani on *Kuka lohduttaisi Nytytiä?* (ruots. *Vem ska trösta Knyttet?*, Jansson 1960). Kirja seuraa päähenkilö Nytytin tarinaa Muumilaaksossa ja Yksinäisillä vuorilla. Valitsin kirjan analysoitavaksi, koska Tove Janssonin kuvitukset ja hahmot ovat jättäneet pysyvän jäljen suomalaisten kulttuuri-identiteettiin ja lapsuusmuistoihin.

Kirjoista kolmas on Vesta-Linnea kuunvalossa (ruots. Vesta-Linnéa i månskenet, Appelgren & Savolainen 2013). Kirja kertoo surusta ja masennuksesta lapsiperheen elämän kautta. Se on analysoimista kirjoistani uusin ja niistä ainut, jota en lukenut jossain vaiheessa lapsuuttani. Halusin kuitenkin mukaan myös modernimpaa lastenkirjojen kuvitusta, ja tämä kirja on analyysissä mukana sitä varten.

Neljäs kirjoistani on Anni Swanin sadut (Koivu, Swan & Wendelin 1980), joka on kokoelma kirjailija Anni Swanin lyhyitä satuja ja tarinoita. Tutkimani kirja on vuodelta 1980, mutta kirjan ensimmäinen painos julkaistiin jo vuonna 1933. Kirja ei oikeastaan ole kuvakirja samassa mielessä kuin muut, koska sen kuvitukset ovat paljon harvemmassa. Koin kuitenkin sen olevan hyvä vertailukohta ja mielenkiintoinen ikkuna tarinoiden kuvitukseen ennen värikuvien yleistymistä.

3.1 Kuvakirjojen kuvien sommittelu

Sommittelu tai kompositio tarkoittaa kuvan rakennetta: sitä miten kuvan eri elementit on aseteltu kuvapinnalle. Kuvan elementeistä yleensä yksi nousee pääkohteeksi, johon muut kohteet ja elementit vaikuttavat. Myös taustalle jäävät elementit vaikuttavat lukijan kokemukseen ja tulkintaan kuvasta, vaikka hän ei sitä aktiivisesti tiedostaisi. (Pesch 2018, 26.)

Kuvakoko tarkoittaa kuvan rajausta suhteessa hahmoihin. Yleisesti kuvakoot jaetaan kahdeksanportaiseen asteikkoon, joista käytin pääosin seuraavaa neljää: lähikuvaa, joka näyttää hahmon pään ja olkapäät; puolikuvaa, joka näyttää hahmon vyötäröstä ylöspäin; kokokuvaa, joka näyttää hahmon kokonaisuutena ja yleiskuvaa, jossa hahmojen ympäristö kuvataan myös laajasti. (Rajavaara 2016)

Kuvakulma ja perspektiivi kulkevat usein käsi kädessä kuvituksissa. Perspektiivi viittaa tilan kuvaamiseen ja syvyysvaikutelman luomiseen ja kuvakulma viittaa katsojan kuviteltuun sijaintiin kuvassa. Kuvakirjojen kuvat ovat yleensä kulmasta, jota kuvakirjan kerrontaa tutkinut Maria Nikolajeva kutsuu kaikkietävän aikuisen näkökulmaksi (Suojala & Torkki 2004, 52). Näkökulmat voivat myös hyödyntää sammakkoperspektiiviä, jossa katsoja on kuvassa matalalla, tai lintuperspektiiviä, joka asettuu hahmojen yläpuolelle.

Myös kuvakulma, jota Ylimartimo (2001, 88–89) nimittää nukkekotikonstruktioksi, on mahdollinen valinta lastenkirjojen kuvituksiin. Nukkekotikonstruktiossa talo tai jokin muu rakennus on kuvattu sivusta päin siten, että katsoja näkee yhtä aikaa sekä talon ulkopuolen että sisällä sijaitsevat huoneet ja hahmot. Tämä kuvakulma antaa lukijalle paljon informaatiota yhdessä kuvassa ja on Ylimartimon mukaan kenties kiinnostavin kuvakulma lapsilukijan kannalta.

Länsimaisessa kuvaperinteessä kuva, kuten tekstikin, kulkee vasemmalta oikealle. Koska katsoja on tottunut skannaamaan kuvan aloittaen vasemmalta, on johdonmukaista asettaa hahmot sivulle samalla tavalla, näyttäen tutut ja odotetut asiat siellä minne katse asettuu ensimmäisenä. Uudet tilanteet tulevat kuvaan mukaan oikealta. Tämä tuo kuviin liikettä, joka johdattaa lukijaa tarinan läpi. Kirjan viimeisellä aukeamalla kuvitus on usein pysähtynyt ja levollinen, viestien lukijalle tarinan loppumisesta. Hahmot ovat usein keskellä kuvaa ja kuvassa ei esiinny suurta liikettä mihinkään erityiseen suuntaan. (Heikkilä-Halttunen 2015, 40–41).

Kuvakirjan sommitteluun ja dynamiikkaan vaikuttaa myös koko kirjan taitto ja eri kuvien rytmitys sivuilla. Toisin kuin yksittäiset kuvat, joita työstäessä ei tarvitse miettiä kohtausten vaikutusta toisiinsa, kuvakirjassa kuvien keskinäistä suhdetta, samoin kuin kuvien ja tekstin suhdetta, kannattaa miettiä tarkkaan. Lukukokemuksen kannalta on parempi sijoittaa rauhallisempia kohtauksia dynaamisten tapahtumien ja kuvitusten väliin. (Happonen 2001, 112–113).

3.1.1 Tiheikön väen kootut kertomukset

Tiheikön väen kootut kertomukset on täynnä suurikokoisia kuvituksia. Aukeamat vaihtelevat laajalti kahden eri sommittelutavan välillä. Joitakin aukeamia dominoi suuri, molempien sivujen levyinen kuva ja teksti on asetettu jonnekin kuvan sisälle, yleensä selkeästi rajattuun laatikkoon, jotta se olisi helppolukuista. Joillain aukeamilla on yksi suuri kuva ja yksi tekstivoittoinen sivu: kuva saattaa täyttää koko sivun, tai sen rinnalla voi olla lyhyt pätkä tekstiä ja toisella sivulla voi toisinaan olla pieni kuva tekstin rinnalla. Suurin osa kirjan aukeamista seuraa jompaakumpaa näistä sommitteluista, mutta muutamalla aukeamalla on vain pieniä kuvia, jotka sijoittuvat tekstin väliin tai vierelle. Teksti on painettu suhteellisen

suurella fontilla, joten pitkissäkin tekstinpätkissä ei ole kovin montaa lausetta. Kuvien ja tekstin asettelu on kuitenkin mukavassa tasapainossa, joten teksti tuntuu olevan yhtä tärkeässä asemassa kuin kuvitukset.

Kuvituksista lähes kaikki ovat yleiskuvia ja taustoille on jätetty reilusti tilaa melkein kaikissa kuvissa. Tästä poikkeavat oikeastaan vain tekstin seassa olevat pienet kuvat, jotka ovat joko kokokuvia, joissa silti näkyy koko hahmo, tai lähikuvia tarinaan liittyvistä yksittäisistä tavaroista tai tavarakokoelmista. Lähikuvia ja joitakin kokokuvia lukuun ottamatta kuvituksissa on lähes aina useampi hahmo kerrallaan. Tarinan kannalta tärkeät hahmot ja tapahtumat on pääosin asetettu kuvan etualalle, ja Barklem käyttää koko kuvaa hyödyksi sommitelmissaan: taustalla on usein lisää hahmoja puuhaamassa omiaan. Myös silloin, kun taustoihin ei ole piilotettu lisää hahmoja, ne ovat täynnä elementtejä, jotka vahvistavat tarinan kuvaamaa maailmaa. Taustalla voi olla esimerkiksi puita, joiden juurakoissa näkyy pieniä ovia,. Kuvien pääelementit seuraavat tarinaa, mutta sommitelmat on täytetty myös pienemmillä tarinoilla, joihin teksti ei keskity. Tapahtumia täynnä olevat sommitelmat ja yksityiskohtaisesti piirretyt taustat tekevät kuvista rikkaita ja kiinnostavia.

Kuvituksissa on varsin realistinen tilan tuntu. Barklem on pyrkinyt kuvaamaan perspektiivin mahdollisimman todenmukaiseksi, tehden kuvista hyvin uskottavan tuntuista tiloja. Kuvissa hyödynnetään myös paljon nukkekotiperspektiiviä, joissa näytetään Tiheikön hiirien asuintilat, niiden käytävät ja rakennelmat kokonaisuudessaan.

3.1.2 Kuka lohduttaisi Nytyä?

Kuka lohduttaisi Nytyä? -kirjan kuvitukset dominoivat aukeamia. Tekstiä voi olla aukeamalla kohtuullisen paljon, mutta se on asetettu yhdelle sivulle ja vie tilaa enintään kolmanneksen sivun pinta-alasta. Lähes kaikki kuvitukset ovat koko aukeaman levyisiä. Kuvitusten suuri tila sivuilla ja suhteellisen pitkät pätkät tekstiä tuovat vaikutelman kirjasta, joka on tarkoitettu ääneen luettavaksi: suuret kuvat ovat omiaan tutkittavaksi samalla, kun kuuntelee tarinan kulkua. Kuvitukset ovat yleiskuvia ja päähenkilö Nyty on usein pienimpien sivulla olevien hahmojen joukossa, mikä korostaa tekstin kuvaamaa yksinäisyyttä.

Kuvitukset vuorottelevat lähes tyhjien maisemien ja lähes kaoottisten tilannekuvien välillä. Maisemakuvissa perspektiivi on kuvattu käyttäen yksinkertaisia muotoja kuvaamaan taustan saaria, kukkuloita ja metsiä. Näiden kuvien sommitelmat ovat levollisia, mutta taustojen suuruus ja henkilöhahmon pienenius tekevät niistäkin jokseenkin aution tuntuksia. Vilkkaammissa tilannekuvissa taustan syvyyssvaikutelma vääristyy tai häviää kokonaan, vaakasuoria viivoja on harvassa tai niitä ei ole ollenkaan ja muiden hahmojen kuvaus vaikuttaa tärkeämmältä kuin tilan tunnun luonti. Nämä kuvat tuntuvat levottomilta ja joskus jopa hankalilta katsoa: niissä ei oikeastaan ole mitään kohtaa, johon katse jäisi luonnostaan lepäämään. Nyyti asettuu kuvissa nurkkaan tai muualle ikään kuin piiloon ja häviää kuvien kaaokseen lähes kokonaan.

Sommitelmissa näkyy selkeä muutos kirjan puolivälissä, kun Nyyti löytää seikkailulleen suunnan. Hän on edelleen sivuilla pieni ja syrjässä, mutta nyt hänet kuvataan kääntyneenä muita hahmoja päin. Suurin muutos tapahtuu kirjan toiseksi viimeisellä kokonaisella aukeamalla, jossa Nyyti ja tämän kiinnostuksen kohde Tuittu seisovat kukkakedolla: heidät on kuvattu paljon lähempää kuin aiemmin, ja he seisovat aukeaman keskellä. Kuva jättää vahvan impression visuaaleillaan: tarina on tehnyt käännöksen ja tunnelma on muuttunut kokonaan. Viimeisellä kokonaisella aukeamalla on myös tilannekuva, mutta se on huomattavasti aiempia kaltaisiaan rauhallisempi. Sommitelmia on hyödynnetty vahvasti koko tarinan kuvaamien tunnelmien korostamisessa.

3.1.3 Vesta-Linnea kuunvalossa

Samaan tapaan kuin Tiheikön väen kootuissa kertomuksissa, Vesta-Linnea kuunvalossa -kirjan kuvitukset vaihtelevat suurien yleiskuvien ja pienempien koko- ja lähikuvien välillä. Tekstin ja kuvan suhde sivuilla ei ole kuitenkaan yhtä säännöllinen: joillakin sivuilla voi olla hyvinkin pitkästi tekstiä ja toisilla sivuilla on vain lyhyitä tekstinpätkiä. Tekstin määrä ei riipu kuvien määrästä tai koosta, koska teksti on painettu suhteellisen pienellä fontilla. Kuvat eivät myöskään pitäydy vain odotetuissa asetelmissa, sillä aukeamista yksi on sivuttain asetettu kokokuva, joka vaatii lukijaa keikauttamaan kirjan eri asentoon voidakseen lukea tekstin.

Kuvitusten perspektiivi on hyvin viitteellistä ja usein viivat ja esineet ovat selkeästi kierossa. Kuvien tilan tuntu on hyvin leikillinen ja priorisoi tapahtumien kuvausta tilan kuvaamisen sijaan: kuvissa korostuu hahmojen ja tapahtumien näkymisen tärkeys. Taustoihin on myös usein kuvattu vain se, mikä on missäkin kuvassa tärkeää: ulos sijoituvissa kuvissa voi olla juuri tarpeeksi maata, että talo ja hahmot mahtuvat sen päälle. Kuvia, joissa näkyy enemmän taustaa käytetään usein kohtauksen vaihtuessa luomaan lukijalle hyvä mielikuva uudesta paikasta.

Taustojen vino perspektiivi korostaa myös kuvitusten dynaamisuutta. Melkein joka kuvassa vähintään yksi hahmoista on liikkeessä johonkin suuntaan: kuvissa tapahtuu aina jotain. Kuvitukset ovat hauskaalla tavalla lapsekkaita ja kuvien ja tekstin asettelu ja tekstin määrä voivat vaihdella suuresti sivulta toiselle tehden koko kirjasta yllättävän ja mielenkiintoisen lukukokemuksen.

3.1.4 Anni Swanin sadut

Anni Swanin sadut poikkeaa muista valitsemistani kirjoista visuaalisesti hyvin rankasti: kirja on lähes pelkkää tekstiä ja suuri osa tarinoista saa vain yhden kuvituskuvan. Kuva on aina suuri, täyttää lähes koko sivun ja kuvan alla on lyhyt lause, joka viittaa sen kuvaamaan kohtaan tarinassa. Kuvat on myös asetettu tarinan alkupäähän. Suurella osalla kuvituksia on myös kuvattu kohtaus tarinan alkupuolelta, ennen juonen suurta käännekohtaa. Lukijan päähän muodostuu näin mielikuva siitä, miltä tarina ja sen tärkeät hahmot näyttävät. Juonen käännekohtat ja tarinan loppu jäävät lukijan kuviteltaviksi.

Hahmot ovat usein kuvitusten pääkohde, ja kuvan muita elementtejä on käytetty vetämään lukijan katsetta kohti hahmoja. Kuvituksissa hyödynnetään paljon siluetteja ja negatiivista tilaa. Kuvien taustat jätetään usein viitteellisiksi tai vahvasti yksinkertaistetuiksi. Lähes kaikki kuvituksista ovat kokokuvia, mutta joukossa on myös muutama yleiskuva.

Koska kirjassa on kuvia hyvin harvassa, kuvien tärkeys korostuu huomattavasti verrattuna muihin valitsemiini kirjoihin. Kuvituksia on kuitenkin käytetty hyvin taitavasti: lukija saa tarinan alkupäässä hyvän yleiskuvan siitä, miltä kyseisen tari-

nan kuuluu näyttää ja lopun tarinan kuvittaminen mielikuvituksen avulla helpottuu. Kirja kuitenkin tuntuu vaativammalta luettavalta kuin muut valitsemani kirjat, koska se vaatii lukijaltaan enemmän.

3.2 Kuvakirjojen muotokieli ja tyyllittely

Muotokieli on suuri osa kuvitusten tyyllittelyä. Muotokieli määrittelee kuvien ulkonäön ja tavan, miten kuvan eri elementit toimivat yhdessä luodakseen harmoniaa (Game UX Master Guide 2019). Happonen (2001, 112) kuvailee William Moebiuksen muotokielen määritelmiä: kapeat ja harvakseltaan piirretyt viivat kuvaavat nopeutta, sik-sak-viivat ja terävät kulmat kertovat levottomuudesta ja epäselvillä, ikään kuin turvonneilla viivoilla voi kuvata niin miellyttävää olotilaa kuin lamaantuneisuutta. Muotokieli tulee erityisen vahvasti näkyviin enemmän tyyllitellyissä kuvituksissa, joissa hahmot ja esineet pelkistetään vahvoiksi perusmuodoiksi. Saparot voi esimerkiksi kuvata vain muutamalla kaarevalla viivalla, tai hahmon keho voi olla melkein täydellinen ympyrä. Kuvittajan tyyli ja kuvissa käytetty muotokieli vaikuttaa kuitenkin myös realistisempiin kuvituksiin.

Monenlaisten kuvakirjojen lukeminen kehittää lukijan visuaalista silmää ja pienikin lapsi voi oppia nopeasti tunnistamaan erilaisia kuvittajia ja heidän tyylejään. Erilaisiin tyyleihin tutustuminen antaa lukijalle myös mahdollisuuden löytää omia lempityylejään ja kuvituksiaan jo pienestä pitäen ja antaa lukijalle monenlaisia taide-elämyksiä. (Heikkilä-Halttunen 2015, 63).

3.2.1 Tiheikön väen kootut kertomukset

Tiheikön väen koottujen kertomusten kuvitusten tyyli on varsin realistinen, etenkin verrattuna muihin valitsemieni kirjojen kuvitukseen. Kuvitukset näyttäisivät olevan vesiväreillä ja tusseilla tehtyjä. Barklem hyödyntää tussin elävää, vaihtelevan paksuista viivaa ja vesivärien tekstuureja luodakseen vaikutelmia monenlaisista pinnoista. Hiirihahmojen turkit on teksturoitu lyhyillä tussinvedoilla ja ruskeankirjavilla väreillä, taivaat laveerattu pehmeiksi ja aluskasvustojen värit valuvat toisiinsa luoden pehmeitä värialueita. Ympäröivä maailma on myös kuvattu rikkaasti: ympäristöt ovat täynnä yksittäisiä ruohonkorsia, okien peittämiä risuja ja puiden ja kallioiden päällä rönsyilevää vihreää kasvustoa.

Kuvituksia pehmentää ja elävöittää pehmeiden, selkeästi vapaalla kädellä piirrettyjen viivojen käyttö. Siellä täällä tussiviivoja on piirretty uudestaan, ne saattavat olla hieman suttuisia ja täydellisen suoria viivoja ei ole oikeastaan missään. Vesiväripintoihin on jätetty värittämättömiä kohtia, jotka antavat taustan kuultaa läpi ja antavat kuvien hengittää. Tällaiset kuvitukset vaativat selkeästi paljon aikaa, mutta lopputuloksen luonnolliset, elävät muodot ja runsaat tekstuurit tekevät kuvista kutsuvia ja tiloista melkein kosketeltavan todentuntuisia.

3.2.2 Kuka lohduttaisi Nytyitä?

Kuka lohduttaisi Nytyitä? -kirjan kuvat koostuvat pääosin suurista, tasaisista väripinnoista ja lyhyillä viivoilla ja epäsäännöllisillä muodoilla käsin piirretyistä tekstuureista. Kuvien hahmot ja taustojen elementit on kuvattu vahvoilla, yksinkertaisilla muodoilla. Kuvissa on käytetty ääri viivoja harvakseltaan, lähinnä vain hahmojen silmien ja pienten yksityiskohtien piirtämiseen. Hahmojen ilmeet ovat hyvin selkeästi luettavissa.

Yksinkertaiset muodot ja tasaiset värit tekevät kuvista helppolukuisia myös kaottisemmin sommitelluilla sivuilla. Hahmojen siluetit korostuvat abstraktien muotojen ja vahvan tyylin ansiosta. Myös anatomian summittainen kuvaaminen vahvistaa hahmojen siluetteja. Vaikka kuvissa käytetyt muodot ovat teräväreunaisia ja kuvissa on paljon suoria viivoja, niitä on käytetty yhdessä pehmeästi kaartuvien ja pyöreiden muotojen kanssa, joten kuvien yleisilme ei jää liian teräväksi.

Kuvitustyyli on syystä ikoninen: uniikki tyyli, hahmojen ja esineiden pelkistäminen perusmuotoihin ja mielikuvitukselliset, vekkulit hahmot jäävät mieleen. Kuvia on helppo seurata ja ne kutsuvat lukijaa mukaansa.

3.2.3 Vesta-Linnea kuunvalossa

Vesta-Linnea kuunvalossa -kirjan muotokieli on täynnä rentoja, vapaalla kädellä piirrettyjä muotoja. Taustat ja hahmot on rakennettu pääosin yksinkertaisista muodoista. Kuvien rajaukset on todennäköisimmin tehty tussilla ja kuvat väritetty vesiväreillä sekä mahdollisesti myös guassilla. Tussiviivat ovat epäsäännöllisiä ja vaihtelevan paksuisia ja sekä viivoja että värejä käytetään tekstuurin luomi-

seen. Tyyliässä on jotain hyvin lapsenomaista: huoleton yleisilme ja perusmuotojen hyödyntäminen tuo mieleen nuorten lasten piirrokset. Tämä sopii hyvin lastenkirjan kuviin, mutta kuvat ovat silti mielenkiintoisia katsella.

Ihmishahmojen anatomia on toissijaista, mikä antaa tilaa liikkeelle ja eläville, dynaamisille muodoille. Raajojen nivelet saatetaan jättää kuvaamatta kokonaan ja esimerkiksi käsivarsi piirtää pelkällä kaarevalla viivalla. Kädet ja jalat on piirretty nopeilla, välillä jopa suttuisen näköisillä viivoilla. Hahmojen kasvot ovat myös vahvasti tyyliteltyjä. Silmät on piirretty ympyröillä ja suut kuvattu liioitellun suurina, mikä tekee ilmeistä helppoja ymmärtää.

3.2.4 Anni Swanin sadut

Hahmojen, taustojen ja eläimien kuvaus Anni Swanin satujen kuvituksissa pohjautuu realistisiin mittasuhteisiin, mutta ei pitäydy niissä liian tiukasti. Selkeät siluetit, ilmeiden ja liikkeen kuvaus sekä kuvien tunnelma ovat realistista kuvaa tärkeämpiä. Kuvitukset on tehty yksinomaan mustalla tussilla, ja viivoja käytetään varjostuksen, pintojen ja tekstuurien luomiseen.

Tussiviivojen luomia pintoja ja niiden väliin jäävää negatiivista tilaa on hyödynnetty kuvissa vahvasti. Useassa kuvassa taustan metsä on kuvattu jättämällä vaaleita alueita taustalle, jotka tuovat vaikutelman tiheän metsän hämäryyteen katoavista puunrungoista. Viivojen suuntaa käytetään myös liikkeen kuvaamiseen: tuuliset taivaat ja kuohuvat kosket piirretään yhdensuuntaisilla viivoilla ja samankaltaista viivaa on käytetty myös esimerkiksi hahmojen hiusten tai vaatteiden kuvaamiseen liikkeessä.

Kuvitusten tärkeimmät tyylin piirteet ovat samoja koko kirjan mitalta, mutta kuvissa voi toisinaan huomata pieniä eroavuuksia viivankäytössä ja hahmojen mittasuhteiden tyyllittelyssä. Kirja on kuvitettu kahden eri henkilön toimesta, joten tyylin muutokset johtuvat todennäköisimmin tästä.

3.3 Kuvakirjojen hahmojen kuvaus

Hahmosuunnittelu on laaja aihe ja joudun opinnäytetyössäni paneutumaan siihen hyvin pintapuolisesti. Hahmojen ulkonäkö on erittäin tehokas visuaalisen tarinan-kerronnan väline: lukija tekee hahmosta oletuksia ulkonäön perusteella ja tämän takia hahmosuunnittelu keskittyy yhä enemmän kuvaamaan hahmojen persoonaa ja tarinaa jo pelkän ulkonäön kautta (Bilyana 2017).

Yksi hahmosuunnittelussa paljon hyödynnetty työkalu on myös edellä mainittu muotokieli, joskin hahmosuunnittelussa sitä käytetään eri tavalla. Kuvien muotokieli vaikuttaa kaikkeen kuvassa olevaan, kun taas hahmojen muotokieli vaikuttaa siihen, miten yksittäisten hahmojen olemus ja ulkoasun luomat mielikuvat voivat muuttua kuvittajan valintojen myötä. Walt Disney -animaatiostudio käyttää muotokieltä hahmojen kuvaamisessa paljon. Studion nettisivuilla saatavilla olevat resurssit jakavat yleiset hahmojen muotokielet kolmeen eri perusmuotoon, ympyrään, neliöön ja kolmioon. Sivulla kuvaillaan mainittuihin muotoihin usein yhdistettyjä tunteita tai luonteenpiirteitä seuraavasti: ympyrä on ystävällinen ja helposti lähestyttävä, tuttavallinen muoto; neliö on vahva, vakaa ja muuttumaton, ja kolmio on terävä, dynaaminen ja arvaamaton. (Tips & Techniques: Shape Language 2020.)

Fiktionaalisissa tarinoissa hahmoilla on aina jokin rooli. Juonet, tapahtumat ja hahmot vaihtuvat tarinoiden välillä, mutta tietyt henkilötyypit toistuvat tarinasta toiseen ja ottavat niissä tiettyjä rooleja. Näitä arkkityyppejä ovat esimerkiksi tarinan sankari, päähenkilön mentori ja vihollinen. (Elokuvapolku 2022.)

Tarinoiden kuvien hahmot eivät aina ole ihmisiä. Antropomorfismi, ihmisen kaltaistaminen tai inhimillistäminen, on yleinen tapa tehdä eläimistä tai jopa elottomista esineistä kirjojen hahmoja (Heikkilä-Halttunen 2015, 41–42). Ihmisten tavoin käyttäytyviä eläinhahmoja on ilmaantunut tarinoissa niin kauan, kuin ihmiset ovat tarinoita kertoneet (Lara 2019). Inhimillistetyt eläinhahmot eivät ole myöskään sidoksissa mihinkään tiettyyn kulttuuriin, vaan esiintyvät tarinoissa laajasti lännestä itään (Liu 2015). Mieleenpainuvuuden ja suloisuuden lisäksi kuvittaja voi hyödyntää eläinhahmoja edustamaan erilaisia tunteita ja stereotyyppisiä hah-

moja, tai esittää eläinsankarit sukupuolineutraaleina hahmoina, joihin kaikkien lukijoiden on yhtä helppo samaistua. Eläinhahmoja käytetään usein myös moraalin ja etiikan aiheita käsittelevissä kuvakirjoissa etäännyttämään tarinan miljöötä lukijan maailmasta. (Heikkilä-Halttunen 2015, 61.) Eläinhahmot voidaan antropomorfisoida yksinkertaisesti antamalla niille kyky puhua, mutta pitämällä ne muuten hyvin eläimen kaltaisina. Toisaalta eläimet voidaan kuvata maailmoissa ja tilanteissa jotka peilaavat vahvasti modernia maailmaa, jossa ihmiset on korvattu eläimillä – tällainen maailma esiintyy esimerkiksi Richard Scarryn kirjoissa.

3.3.1 Tiheikön väen kootut kertomukset

Tiheikön väen koottujen kertomusten hahmot ovat antropomorfisoituja hiiriä, jotka ovat suurin piirtein oikean hiiren kokoisia suhteessa ympäröivään maailmaan. Koska kuvitusten tyyli on melko realistinen, hiiret on myös kuvattu realistisilla mitasuhteilla ja piirteillä. Suurin ero visuaalisesti syntyy siitä, että hiiret kävelevät kahdella jalalla ja käyttävät vaatteita kuten ihmiset. Vaatteiden tyyli, samoin kuin hiirten käyttämät tarvikkeet ja elämäntapa, on vanhanaikainen ja maalaisromanttinen. Idyllinen tyyli sopii tarinoiden leppeään tunnelmaan.

Koska hiiret on kuvattu suhteellisen realistisesti, vaatteet ovat olennainen osa hahmojen tunnistettavuudessa. Äitihiiret käyttävät mekkoja ja esiliinoja, myllyssä työskentelevällä hiirellä on käytännölliset, jatkuvasti jauhun peitossa olevat vaatteet. Tarinat ovat pääosin kertomuksia arkisista tapahtumista, ja hahmojen vaateukset tukevat tätä: kukaan hahmoista ei erottaudu kokoonpanosta erityisesti, ja kun tarina keskittyy enemmän yhteen hahmoon, he korostuvat kuvitusten sommittelun kautta. Vaatteiden ja hahmojen ulkonäköjen yhtenäisyys heijastaa hiirien yhteisöllistä elämäntyyliä.

3.3.2 Kuka lohduttaisi Nyytiä?

Hahmojen ulkonäöt Kuka lohduttaisi Nyytiä? kirjassa perustuvat vahvasti tyyliissä käytettyihin selkeisiin muotoihin. Hahmot ovat kaikki Janssonin itse luomiaan olentoja, joten hahmodesignit eivät ole sidottuja ihmisten tai oikeiden eläinten ulkonäköihin. Monet tarinan hahmoista ovat muista muumikirjoista tuttuja hahmoja,

mutta tätä ei mainita tarinassa. Jos hahmot ovat lukijalle tuttuja, niiden tunnistaminen lisää kuvien kiehtovuutta, mutta tarinasta voi varsin hyvin nauttia vaikka kirja olisi lukijan ensikosketus kyseiseen maailmaan.

Monet kuvituksista esiintyvissä hahmoissa ovat lähinnä paikalla lisäämässä taustoihin elämää. Vaikka kuvien tyylin takia kukaan hahmoista ei ole kovin yksityiskohtaisesti kuvattu, jotkut taustahahmoista ovat täysin samannäköisiä ja selkeästi kuvissa vain täyttämässä niiden maailmaa. Tärkeämmät hahmot ovat uniikin näköisiä muihin verrattuna.

Mielenkiintoisesti päähenkilö Nyyti vaikuttaa itse melkein sivuhahmolta muiden rinnalla. Hahmon tasaisen harmaa väripaletti on osasyynä tähän. Kirjan alkupuoliskolla hänellä on myös päässään hattu, joka osittain peittää hänen kasvonsa. Kirjan puolivälissä Nyytissä tapahtuu visuaalinen muutos, kun hän löytää itselleen suunnan ja tarkoituksen. Hattu on jäänyt pois, ja lukija näkee nyt Nyytin kasvot kokonaan. Vaikka hän on edelleen pukeutunut harmaaseen, lukijan on helppompaa nähdä Nyyti päähenkilönä kun hän ei piiloudu hattunsa taakse.

Tarinan ainut varsinainen antagonistista Mörkö tuo visuaalisesti mieleen perinteisen kummituksen maata laahaavan helman ja muodottoman, kaavun peittämän varjalan kautta. Irvistävä suu ja keltaiset silmät tekevät kasvoista selkeästi erilaiset muiden hahmojen joukossa. Mörkö on myös huomattavasti Nyytiä suurempi ja rinnastuu aukeamalla vuoriin. Vaikka kirjan hahmoilla on piirteitä vain muutama, niitä on hyödynnetty kuvissa mestarillisesti, ja tarinan antagonistista on tehty hyvät näky verrattuna muihin hahmoihin.

Päähenkilö Nyyti eroaa ulkonäöltään lähes kaikista muista kirjan hahmoista monella tapaa. Kirjan lopussa tarinaan mukaan tuleva Tuittu on poikkeus: hän on samanmittainen, hiukset piirretty samalla tavalla ja sekä Nyytin että Tuitun kasvot on piirretty hyvin samalla tapaa. Tämä tekee hahmoista luontevasti yhteensopivan parin.

3.3.3 Vesta-Linnea kuunvalossa

Kirjasarja, johon Vesta-Linnea kuunvalossa kuuluu, kuvaa lapsiperheen ja erityisesti päähenkilö Vesta-Linnean arkielämää. Tarinaan sopien hahmot ovat arki-
sen näköisiä, tavallisia ihmisiä. Hahmojen vaatteet vaihtuvat tarinan tapahtumien myötä: lapset nähdään yövaatteissa, uimapuvuissa ja arkivaatteissa. Hiustyylit ovat samaan tapaan arkipäiväisiä.

Hahmodesigneissä on kuitenkin mukana myös mielikuvituksellisuutta. Veli Paul-Axel on kuvattu gnunkasvoisena lasten leikkejä varten, ja Vesta-Linnean unissa esiintyvä kaivonoita on piirretty hyvin erinäköiseksi kuin muut hahmot: syyläinen koukkunokka ja yksityiskohtaiset, känsäiset kädet tekevät noidasta selkeästi muista erottuvan hahmon.

3.3.4 Anni Swanin sadut

Anni Swanin sadut nojaavat vahvasti hyvin perinteisiin satujen juoniin ja hahmot arkkityyppeihin, ja hahmodesignit vahvistavat tätä entisestään. Hyvät hahmot kuvataan kauniina ja viattomina, ilkeät hahmot ja vastavoimat puolestaan kuvataan usein rumina tai muutoin vastenmielisinä katsottavina. Hahmojen vaatetukset ovat yleensä hyvin yksinkertaisia, ja vain harvat hahmot varsinkin päähenkilöiden joukossa näyttävät erityisen mieleenpainuvilta. Jos lukijalla on yhtään tietopohjaa siitä, miten tämänkaltaiset tarinat yleensä kulkevat, hän tietää välittömästi hahmojen roolin tarinassa. Tarinoissa onkin yleensä tärkeää niiden juoni ja moraalit, eikä niinkään hahmojen oma persoona tai yksilölliset piirteet: lukijalle jää tilaa asettaa itsensä päähenkilön asemaan, kun päähenkilö kuvataan hyvin arkkityypisenä, jokseenkin persoonattomana hahmona.

Joissain tarinoissa hahmot ovat antropomorfoituja eläimiä. Ne on yleensä kuvattu hyvin eläimellisinä, ja ihmismäisyys tulee esille lähinnä niiden kyvyssä puhua keskenään ja niiden ajatusmaailman ihmismäisenä kuvaamisena. Eläimet kuvataan välillä hieman tyylitellympinä kuin ihmiset, jotta niiden ilmeet olisivat helpompia ymmärtää.

3.4 Värien käyttö kuvakirjojen kuvituksissa

Pesch (2018) puhuu väreistä kirjassa *Kuvan anatomia*. Pesch mainitsee värihavainnon tapahtuvan katsojan aivoissa, mikä tekee jokaisen katsojan värikokemuksesta hieman erilaisen. Hänen mukaansa sommittelun ja kuvan kannalta tärkeintä värien käytössä on niiden kulttuuriympäristöstä ja opituista merkityksistä riippumattomat, biologisesti periytyvät vaikutusmekanismit. Värit vaikuttavat niiden katsojaan, tiedostaapa hän sitä tai ei.

Tunnelmaa luotaessa yksi tärkeistä asioista värien suhteen on värilämpötila. Punainen, oranssi ja keltainen koetaan yleensä lämpimiksi, aktiivisiksi väreiksi, ja vihreä, sininen ja violetti koetaan kylmemmiksi ja rauhallisiksi. Tätä koettua värien lämpötilaa voidaan hyödyntää tunnelman luomisessa. Kohtauksen voi maalata sinisellä väripaletilla tuomaan rauhallista tunnelmaa, tai iloinen kohtaaminen voidaan täyttää kirkkailla keltaisilla korostamaan kuvan pirteyttä. Värilämpötila on kuitenkin hyvin subjektiivinen käsite, ja yksittäiset värit voivat tuntua lämpimiltä tai kylmiltä tilanteen mukaan. (Scott 2017.)

Kaksi muuta tärkeää käsitettä väreistä puhuttaessa on värien kylläisyys tai kirkkaus, ja valoisuus tai valööri. Väriin kirkkaus kuvaa väriin voimakkuutta tai puhautta suhteessa harmaaseen: värikylläisyyden kasvaessa väristä tulee intensiivisempi ja räikeämpi, ja värikylläisyyden laskiessa se lähestyy harmaata. Värejä, joiden värikylläisyys on matala, kutsutaan myös murretuiksi väreiksi. Valööri viittaa siihen, miten lähellä väri on valkoista tai mustaa, eli miten valoisana tai tummana se koetaan. (Scott 2017.)

3.4.1 Tiheikön väen kootut kertomukset

Kuvitukset Tiheikön väen kootuissa kertomuksissa on väritetty vesiväreillä. Kuvissa on hyödynnetty vesivärien sekoitettavuutta ja kerroksellisuutta, ja varjot on usein tehty lisäämällä uusia, tummempia värikerroksia. Väreissä esiintyy paljon vesiväreille ominaisia, eloisia pintoja, mikä korostaa tyylin realistisuutta.

Kuvien väripaletit ovat täynnä eri värejä, mutta vesivärien luonnollinen läpikuultavuus ja värien sekoittaminen ja kerrostaminen kirkkaampien värien pehmentämiseksi tekee eri kuvitusten värejä täynnä olevista paleteista silti yhteensopivia. Värit eivät päädy riitelemään keskenään.

3.4.2 Kuka lohduttaisi Nytyitä?

Kuka lohduttaisi Nytyitä? -kirjan kuvissa on käytetty voimakkaita, kirkkaita värejä. Perusvärejä – puhdasta punaista, sinistä ja keltaista – on käytetty lähes joka sivulla, ja niiden lisäksi väripalettiin on hyödynnetty muutamaa sekoitettua väliväriä. Nekin ovat pitkälti hyvin värikylläisiä. Värien kirkkaus korostuu entisestään, kun ne rinnastuvat mustaan ja muutamaan eri harmaan sävyyn.

Varjostusta kuvissa ei ole käytetty. Eri kohtausten valoisuuden tai pimeyden tunnelma muodostuu lähinnä taustan dominoivista väreistä, sillä hahmojen värit eivät muutu eri kuvien välillä. Muutamassa kohtaa asioiden valoisuutta on kuvattu jättämällä niiden ympäröivä alue valkoiseksi.

3.4.3 Vesta-Linnea kuunvalossa

Kuvitusten väripaletit muuttuvat suuresti eri sivujen välillä. Valoisissa päiväkuvissa on käytetty pääosin tasaisia ja suhteellisen kirkkaita värejä. Värit eivät ole juuri koskaan täydellisen kylläisiä, vaan niitä on murrettu jonkin verran, ja värikylläisyyden määrä vaihtelee eri värien välillä paljon. Väreissä on siten luonnollisempi tuntu.

Hämärämpinä hetkinä kuvissa käytetään enemmän varjostusta ja murrettuja värejä, riippuen siitä kuinka pimeää on. Väripaletit kertovat heti kyseisen hetken valaistuksen.

3.4.4 Anni Swanin sadut

Koska Anni Swanin satujen kuvat on piirretty vain mustalla tussiviivalla, kuvittajilla on käytössään vain musta, valkoinen, ja viivavarjostuksilla luodut eri valöörien alueet. Näitä käytetään kuvituksessa erittäin taidokkaasti. Taustan varjostusta käytetään kehystämään etualalla olevia hahmoja, viivoja eri tiheyksillä hyödynnetään taustojen syvyysvaikutelman luomiseen ja valojen hehkua korostetaan

antamalla taustan varjon vaalentua harvempaan piirrettyjen viivojen kautta. Kuvitusten taidokas valon ja varjon käyttö tuo kuviin paljon syvyyttä.

Kuvituksissa käytetty varjostuksen määrä vaihtelee eri kuvien välillä. Joissain kuvista on paljon enemmän eri valoisuusasteita ja viivavarjostusta on käytetty runsaasti. Toisissa kuvissa valon ja varjon alueet ovat paljon selkeämpiä ja varjot on tehty pääosin selkeillä silueteilla. Kirjan kuvitukset ovat kahden henkilön työstämiä, joten ero johtuu todennäköisimmin kuvittajien hieman erilaisista tyyleistä.

3.5 Yksityiskohtien käyttö kuvakirjojen kuvittamisessa

Yksityiskohtien käyttö on kuva-analyysini osuuksista ainoa, joka ei perustu suoraan taiteen peruseräisiin. Se perustuu teorian sijaan pääosin subjektiivisiin havaintoihin. Halusin sen silti mukaan kuva-analyysiin, koska yksityiskohdat ovat jotain, mihin kiinnitän itse paljon huomiota niin kuvituksia katsoessani kuin niitä tehdessäni.

Taidokas yksityiskohtien käyttö ei välttämättä tarkoita kuvitusten täyttämistä yksityiskohdilla: muutama harvaan asetettu, harkiten käytetty yksityiskohta voi olla aivan yhtä tehokas kuvan kannalta.

3.5.1 Tiheikön väen kootut kertomukset

Tiheikön väen koottujen kertomusten kuvitukset ovat täynnä pieniä yksityiskohtia. Etenkin taustat on täytetty niillä. Huoneissa on runsaasti arkisia esineitä, huonekalujen tekstiilit on kuvioitu ja erilaisten pintojen tekstuurit kuvattu huolella. Myös hahmojen vaatteissa on paljon yksityiskohtia: saumat, napit ja röyhelöt ja kankaiden kuviot eivät unohdu missään kuvassa.

Yksityiskohtien määrä tekee kuvista suuritöisiä tehdä, mutta lisää niiden todellisuuden tuntua. Monet yksityiskohdista ovat asioita, joita kukaan olisi tuskin kaivannut niiden puuttuessa, ja kaikki kuvia katsovat eivät välttämättä edes pysähdy arvostamaan niitä. Ne sopivat kuitenkin kuvitusten tyyliin, antaen katsojalle paljon tietoa hiirten asuttamasta maailmasta ja tarinoista, jotka tapahtuvat kirjan kertomien tarinoiden ulkopuolella.

3.5.2 Kuka lohduttaisi Nyytiä?

Yksityiskohtia on käytetty Kuka lohduttaisi Nyytiä? -kirjan kuvissa harkiten, välillä jopa satunnaisilta tuntuissa paikoissa. Yksityiskohtia on käytetty sekä hahmojen vaatteissa ja tavaroissa että taustaelementeissä, mutta niitä on käytetty paikoissa, missä ne tuovat eniten visuaalista mielenkiintoa.

Yksityiskohtien määrä vaihtelee myös eri kuvien välillä. Niitä on käytetty yhteistyössä komposition kanssa: kiireisemmissä kuvissa yksityiskohtia on käytetty runsaammin luomaan lisää hektistä tunnelmaa. Rauhallisemmin sommitelluissa kuvituksissa taas yksityiskohtia on paljon harvemmassa. Viimeinen kuvitettu aukeama, jossa tarina tulee päätökseensä, poikkeaa tästä: vaikka kuvan sommitelma on rauhallinen, siinä on käytetty paljon yksityiskohtia. Yksityiskohtien runsaus muutoin levollisessa tunnelmassa tuo tarinan loppuun miellyttävän tasapainon aiempien kuvitusten välille.

3.5.3 Vesta-Linnea kuunvalossa

Kuvissa on paljon arkisia yksityiskohtia, kuten lasten levällään olevia leluja ja kesken olevia tiskejä. Niitä on lisätty etenkin suurempiin sommitelmiin täyttämään tiloja, jotka muuten saattaisivat tuntua autioilta, ja kuvaamaan lapsiperheen elämän arkista kaaosta. Hahmojen vaatteisiin niitä on lisätty harkiten.

Yksityiskohdat ovat myös johdonmukaisia eri kuvien välillä. Eräessä kohtaa tarinaa Vesta-Linnea ottaa sukkansa pois valmistautuessaan unille. Myöhemmässä kuvituksessa samat sukat voi nähdä pöydän alle nakattuna. Lasten leluja voi nähdä levällään pitkin kirjaa, ja tarkkasilmäinen lukija voi huomata lasten lempilelujen kulkevan heidän mukanaan koko tarinan läpi. Pehmolelut myös vastaavat tarinan tapahtumiin muuttuvilla ilmeillä, mikä tuo kuvitukseen mukaan lapsenmielistä leikikkyyttä.

3.5.4 Anni Swanin sadut

Suurin osa kuvitusten yksityiskohtaisuudesta tulee viivoilla luoduista tekstureista. Varsinaisia, tarkasti piirrettyjä yksityiskohtia on kuvissa käytetty hyvin vä-

hän, ja niitä saatetaan jättää pois jos ne tuntuvat kuvissa tarpeettomilta: esimerkiksi taustoilla oleville hahmoille ei ole piirretty tarkkoja kasvoja, vain yksinkertainen hymynaama. Osasyyn tähän lienee kuvittajien työvälineenä käyttämän tussin rajoitteisuus: viivat eivät voi olla loputtoman ohuita ja mitä pienemmällä alueella joutuu työskentelemään, sitä hankalampaa yksityiskohtia on lisätä. Jos kuvaan on lisätty yksityiskohtaisemmin piirrettyjä elementtejä, on se usein kuvan keskipisteessä ja tarinan kannalta hyvin tärkeä asia.

Pelkistetyt kuvat toimivat kuitenkin erittäin hyvin kuvien kannalta. Kuviin tulee jokseenkin unenomainen tunnelma, mikä sopii mainiosti yhteen perinteisiä satuja peilaavien tarinoiden kanssa. Vaikka tarinat varmasti voisi koristaa yksityiskohtaisemmilla kuvilla, väittäisin että se ei sopisi kirjan tunnelmaan yhtä hyvin.

4 OMIEN KUVITUSTEN TYÖSTÖ

Opinnäytetyöni teososioon kuvitan otoksen kirjasta ”Kummia juttuja Kukkakujalla”. Kirja on isoäitini Sirkka-Liisa Leinosen kirjoittama tarinakirja, joka on suunnattu erityisesti suomea vieraana kielenä opiskeleville lapsille. Tarinaan toivottiin kuvia tekstin tueksi helpottamaan tarinan seuraamista.

Opinnäytetyötä varten teen kuvitukset kirjan neljänteen lukuun ”Herra Harmaan rikkaruohot”. Kirjan kolme ensimmäistä lukua ovat lyhyitä, ikään kuin esittelylukuja, joita seuraa viisi hieman pidempää toimintalukua. Kuvitusprojektia alun perin suunniteltaessa Leinonen toivoi yhtä suurempaa kuvaa jokaista toimintalukua kohti, joita sitten tukisivat pienemmät kuvat muutamaa luvun juonen kannalta tärkeää tapahtumaa kohti. Päätin opinnäytetyötä varten tehdä kuvitukset neljänteen lukuun, koska se on ensimmäinen pidemmistä toimintaluvuista ja saan sen kautta hyvän yleiskäsityksen siitä, mitä suurin osa kirjan kuvitustyöstä tulee olemaan.

Kuvitukset tulen toteuttamaan digitaalisesti Clip Studio Paint-ohjelmalla. Kuvien työprosessi on pohjimmiltaan varsin samanlainen kuin se olisi kuvia paperille piirtäessäni. Aloitan kuvitusten työstön luonnoksilla. Luonnoksia siistittyäni teen kuviin rajaukset ja lopuksi lisään värit. Digitaalisen kuvitusohjelman käytössä on etunsa perinteisiin kuvitustapoihin verrattuna, ja näistä itselleni tärkein on digitaalisen tiedoston muokattavuus. Muutosten tekeminen on helppoa myös prosessin loppuvaiheissa, kun taas esimerkiksi paperille piirretyn kuvan muuttaminen saattaa vaatia kuvan uudelleenpiirtämistä alusta asti. Valmiit kuvitukset on esitetty työn liitteissä 1-3.

4.1 Kuvien sommittelu kirjan sivuille

Kirja julkaistaan kovakantisena B5-koossa, ja sen on tarkoitus olla ensisijaisesti lukukirja, jossa kuvat asettuvat tarinan sivulle sitä tukemaan. Päätin siis, että kuvat voivat viedä sivun tilasta korkeintaan puolet, lukujen yksittäisiä suurempia kuvia mukaan lukematta, ja että kaikki sivut eivät välttämättä tarvitse kuvia lainkaan.

Aloitin kuvien suunnitteluprosessin päättämällä tarinan kohdat, joihin tekisin kuvat, jonka jälkeen tein pikaisia raakaluonnoksia luonnoskirjaan. Tämä antoi minulle mahdollisuuden käydä läpi erilaisia ideoita ja visuaaleja nopeaan tahtiin. Muutaman luonnossivun jälkeen kävin ideani läpi valiten luonnokset jotka vaikuttivat toimivimmilta, ja lähdin työstämään tarkempia luonnoksia niiden pohjalta. Luonnoksia työstäessäni lisäsin tiedostoon tekstinpätkiä tarinasta, jotta voisin si-
 joitella kuvat tekstin rinnalle heti alusta alkaen (kuvio 1). Teksti itsessään ei ollut vielä lopullisessa ulkomuodossaan, mutta tieto siitä, miten paljon tilaa kuville jää tekstin rinnalla, vaikutti paljon kuvien sommitteluihin. Kuvien päätehtävä on toimia tekstin tukena, joten niiden tulisi olla ymmärrettäviä ja helppolukuisia.

Kuvio 1. Sommitelmaluonnokset tekstin rinnalla

Aseteltuani kuvat tekstin rinnalle päätin suunnitella ensimmäisen sivun luonnoksen uudelleen. Hahmot jäivät sivuille kovin pieneksi ja heidän ympärillään ei ollut mitään niin oleellisia yksityiskohtia, että yleiskuvulle olisi ollut tarvetta. Saman kohtauksen sommittelu varaamaani pieneen tilaan tiukemmin rajattuna puoliku-
 vana oli kuitenkin hankalaa, mutta en myöskään halunnut vähentää sivulla olevan tekstin määrää. Kirjasta on tarkoitus tehdä lukukirja, joten kuvittajana minun olisi hyvä tottua työstämään myös pienempiä kuvituksia.

Asiaa pohdittuani päätin muuttaa sivulla kuvattua kohtausta. Valitsin alustavaa luonnosta seuraavan hetken, jossa tarinassa mainittu herra Harmaa avaa oven. Kohtaus on tarinassa latautunut hetki, jota päähenkilöt ovat jännittäneet. Yksi hahmo oli helpompi sovittaa sivun pieneen tilaan.

Muokkasin myös toisia luonnoksia jonkin verran. Toisen kuvituksen alustava luonnos, jossa hahmot ovat kasvimaalla kitkemässä rikkaruohoja, vaikutti liian hajanaiselta. Lisäksi hahmojen asennot ja ilmeet tuntuivat liian jäykiltä ja persoonattomilta. Yleisesti ottaen sommitelma tuntui toimivalta ja halusin kuvan olevan yleiskuva, joten vaihdoin hahmojen paikkoja hiukan ja luonnostelin asennot uudestaan, tällä kertaa keskittyen enemmän hahmojen ilmeisiin ja asetellen hahmot kääntyneinä enemmän toisiin päin. Hahmot olivat nyt enemmän sivun keskiosassa ja asennot tuntuivat luonnollisemmilta.

Kolmas kuvitus pysyi pääosin samana, mutta kaksi hahmoa seläkkäin lukijaa päin tuntui visuaalisesti tylsältä. Käänsin hahmoista toisen profiiliin, kasvot keskustelua päin jotta hahmojen asennoissa olisi enemmän variaatiota.

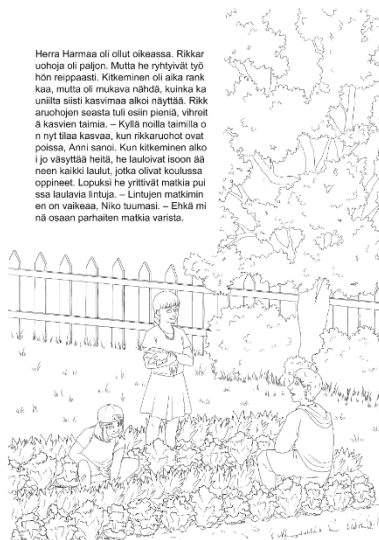
Uudet sommitelmat toimivat paljon paremmin ensimmäisiin verrattuna. Kuvakokojen vaihtelu luo sivujen välille miellyttävää dynamiikkaa. Ensimmäisen ja kolmannen sivun kuvitukset ovat molemmat puolikuvia, mutta kolmannen sivun kuvitus on laajempi, joten nekään eivät tunnu liian samanlaisilta. (Kuvio 2)

– Tuo talo on numero 2. Aloitammeko siitä? Niko kysyi. – Kuka siinä asuu?
– Siinä asuu herra Harmaa, sanoi Anni. – Tai ei hänen oikea nimensä tietenkään ole Harmaa. Mutta Ella ja minä olemme antaneet hänelle sellaisen nimen. Hän asuu siinä talossa yksin. Hänellä on tavallisesti vaaleanharmaa neulapusero ja tummanharmaat housut. Ja ulkovalkeina harmaa hattu ja harmaa arudellinen takki. Mutta hän on melkein aina sisällä. Ja silloin kun hän on pihaalla, hän ei koskaan sano mitään lapsille. Ei edes vastaa kunnolla, jos me sanomme ”hei”. Mutisee vain hiljaa jotakin.

– Aloitammeko me siis herra Harmaasta? Ella kysyi. – Se ei ole mukava ajatus, mutta voimme me kokeilla. – Me kokeilemme, Niko sanoi. Ella katseli huolestuneena Kukkiakua 2:n harmasta aita ja porttia, joka oli vähän raollaan. Hän ei loppuun asti pitänyt koko ajatuksesta.

Niko meni edellä ja tytöt perässä. Talo oli aivan hiljainen eikä pihallakaan näkynyt mitään eikä ketään. Anni painoi ovikellon nappia. Toinen sisistä kuului ovikellon ääni, mutta mitään ei tapahtunut pitkään aikaan. Viimein kuului hiljasta ääntä, ja ovi avautui. Oven raosta kurkistivat harmaapartaiset kasvot. Herra Harmaa seiso ovella, räpytelä silmänsä ja katseli heitä kulmat kurtussa. – Mitä te haluatte? hän kysyi.

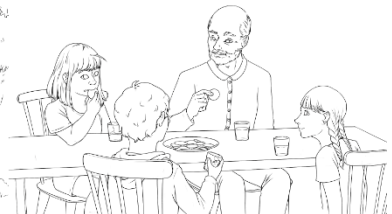

Herra Harmaa oli ollut oikeassa. Rikkaruohoja oli paljon. Mutta he ryhtyivät työhön neppaasti. Kikkiminen oli aika raskas, mutta oli mukava röhötä, kun kaikki unitteli kasvimaan alkoi näyttää. Rikkaruohojen seasta tuli esiin pioniä, vihreitä kasvien taimia. – Kyllä nolla taimilla on nyt tilaa kasvaa, kun rikkaruohot ovat poissa, Anni sanoi. Kun kikkiminen alkoi jo väsyttää heitä, he lauloivat soonääntä kaikkein lauluja, jotka olivat koukussa oppineet. Lopuksi he yrittivät maistaa puissa laulavia lintuja. – Lintujen matkiminen on vaikeaa, Niko tuumasi. – Enkä minä osaan parhaiten matkia vanha.

Lopulta koko kasvimaalla oli siisti. – Te näytätte aika hurjilta, Niko sanoi tytöille ja naurui. Tytöt olivat multaisilla käsillään pyyhkiineet hikeä kasvoiltaan, ja heidän kasvonsa olivat nyt aivan ilkaiset. – Anni nertään päälle voiai väkka kylvää salatain siemeniä, Niko hekoitti.

He päättivät käydä vielä kertomassa herra Harmaalle, että kasvimaalla oli kunnossa. He soittivat ovikelloa, ja sillä kertaa ovi avautui heti. Herra Harmaa pyysi heidät keittoon juomaan mehua. – Mutta ehkä teidän pitää käydä ensin pesulla, hän hymyili. – Kylpyhuone on tuolla käytävän päässä. Lapsen pesivät kasvonsa ja kätensä ja istuivat pöydään.

Kylmä omenamehu maistui ihanalta. Ja lautasella oli herkullisia pikkuleipiä. – Nämä ovat tosi hyviä, Ella sanoi. – Minun sisareni on leiponut ne meidän mummoille vanhalta ohjelta. Minä söin tuollaisia pikkuleipiä jo pienessä poikana mummolassa, herra Harmaa sanoi. – Minä en ole koskaan saanut näin hyvää mehua. – Mistä tämä on ostettu? Niko ihmetteli. – Se on tehty tämän pihan omenoista. Tuolla pihan takanurkassa on mummon sluttama omenapuu. Siinä on maailman makeimmat omenat. Niistä se mehu on tehty. Voitko te tulla taas auttamaan syksyllä, kun omenat kypsyvät? Minä en pysty enää kiipeämään puuhin. En ylety lankaan ylimpien oksien omenoihin. – Tulemme me, sanoi Anni. – Varmasti tulemme, sanoi Ella. – Ja jos minä olen käymässä mummon luona, minäkin tulen, sanoi Niko. Ja herra Harmaa hymyili niin, että hänen silmänsä menivät aivan sirtille. – Se olisi todella mukavaa, hän sanoi.

Kuvio 2. Uusien kuvitusten rajaukset aseteltuna tekstin rinnalle

4.2 Kuvien muotokielen ja tyylin valinta

En halunnut poiketa kuvituksissa liian kauas itselleni tutusta tyylistä, jotta tyyli pysyisi yhtenäisenä koko kirjan mitalta. Vaikka opinnäytetyössäni teen kuvitukset

vain yhteen lukuun, niiden on tarkoitus olla luvun lopulliset kuvitukset. Tyylivalinta oli siis lähinnä käytännön valinta. Kuvitustyylini on myös suhteellisen realistinen ja sopii siis kuvaamaan tarinan arkielämää ja naapurustoa hyvin. Tietoisesti eniten tyylittelen kasvoja.

Luvun kaikissa kuvituksissa on mukana joitakin taustaelementtejä viittaamaan hahmojen sijaintiin ja tilanteeseen kyseisessä hetkessä. Taustoja kuvatessani halusin myös pitää asioiden ja esineiden koot ja mittasuhteet luonnollisen tuntuisina, mutta etenkin toisen kuvituksen taustalla olevia puita ja pensaita piirtäessäni yksinkertaistin niitä huomattavasti. Lehdet on piirretty yhtenäisinä massoina, joiden sisälle lisäsin epäsäännöllisiä sik-sak-viivoja implikoimaan lehdistön tekstuuria ja muotoa.

Kuvitusten tekemiseen käyttämäni ohjelma, Clip Studio Paint, sisältää monenlaisia digitaalisia työkaluja siistien, tasaisten viivojen piirtämisen. Stabilisaatio on ominaisuus, joka vähentää sivellinviivojen epätasaisuutta. Kuvia työstäessäni pyrin pitämään stabilisaation matalalla, jotta viivat eivät näyttäisi liian täydellisiltä: vaikka työstän kuvituksia digitaalisesti, haluan kuvien silti näyttävän luonnollisilta ja käsin piirretyiltä. Hyödynsin stabilisaatiota lähinnä pitkien, suorien viivojen kuten ovenkarmien ja aidan piirtämisessä. Näin viivat pysyivät tasaisina ja taustaelementit siisteinä, mutta viivoissa on silti pieniä epätäydellisyyksiä tuomassa luonnetta ja eloa kuvituksiin.

4.3 Kuvitusten hahmojen suunnittelu ja kuvaaminen

Kuvittamani tarina sijoittuu fiktiiviseen, mutta realistista maailmaa mukailevaan naapurustoon. Tarinan hahmot on kirjoitettu tavanomaisiksi ihmisiksi, joihin kuka tahansa voi törmätä arkielämässä, ja hahmodesignien toivottiin peilaavan samaa.

Neljännessä luvussa esiintyy neljä hahmoa: tarinan kolme päähenkilöä, lapset Anni, Ella ja Niko, sekä yksi naapureista, jota lapset kutsuvat nimellä herra Harmaa. Herra Harmaata kuvailtiin tekstissä vanhaksi, parrakkaaksi mieheksi, joka pukeutuu tyypillisesti harmaisiin vaatteisiin. Päähenkilöiden ulkonäköä ei tekstissä kuvailtu. Hahmojen ulkonäköjä suunnitellessa pystyin siis herra Harmaan osalta ottamaan suuntaa tekstistä, mutta päähenkilöiden suunnittelu oli täysin minun vastuullani.

Päähenkilöt ovat alakouluikäisiä lapsia ja halusin lapsenomaisen huolettomuuden näkyvän heidän ulkonäössään. Halusin heidän myös erottuvan selkeästi toisistaan, jotta lukija pystyy seuraamaan tarinaa ilman, että hänen täytyy pysähtyä miettimään, kuka hahmoista on kuvassa. Tavoitteeni oli, että hahmot pystyisi tunnistamaan jo siluetin perusteella ja että jokaisella hahmolla olisi jokin tunnistettava piirre kasvojen alueella.

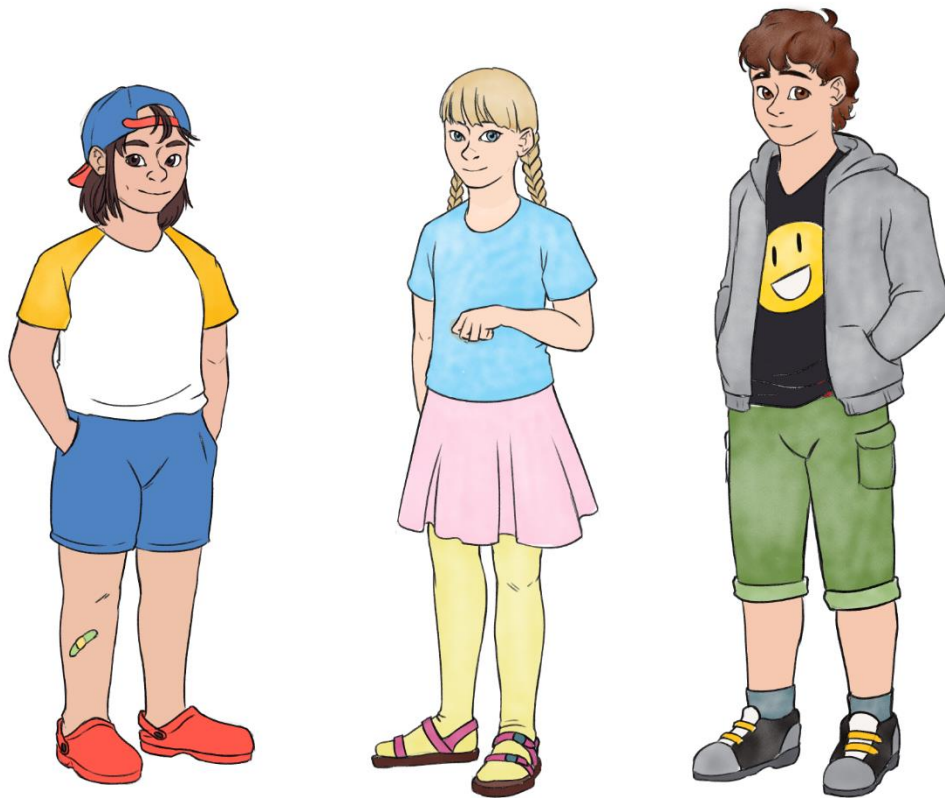
Anni on päähenkilöistä lyhyin ja rakenteeltaan tukeva. Hänellä on päällään t-paita, shortsit ja takaperin käännetty lippalakki. Lisäksi hänellä on suorat, olkapäille yltävät hiukset ja poskissa hymykuopat. Ella on hoikkarakenteinen ja Annia pidempi, päällään t-paita, hame ja sukkahousut. Hänellä on tasaisesti leikattu otsatukka ja pitkät, letitetyt hiukset. Hahmoista kolmas, Niko, on päähenkilöistä pisin. Hänellä on lyhyet, kiharat hiukset ja päällään polvenpituiset caprit, t-paita ja huppari.

Pituus ja ruumiinrakenne ovat osa hahmon siluettia, mutta vaatteet vaikuttavat siihen huomattavasti. Tein päähenkilöistä eri mittaisia ja rakenteiltaan erilaisia, mutta halusin korostaa eri siluetteja myös vaatevalinnoilla. Annin shortsit ja t-paita eivät muuta siluettia paljoa, mutta Ellan alaspäin levenevä hame ja Nikon auki pidetty huppari muuttavat kyseisten hahmojen siluetteja.

Halusin myös tuoda hahmoille selkeää persoonallisuutta ulkonäköjen kautta. Heillä on kaikilla varsin arkiset, käytännölliset vaatteet, joiden kanssa voi huoletta lähteä leikkimään lähimetsään. Hahmoja suunnitellessani piirsin Annille takaperin puettun lippalakin ideoita etsiessäni, ja pidin sen tuomasta huolettomasta vaikutelmasta. Korostin tätä piirtämällä hänelle ulospäin sojottavan tupsun otsatukkaa, implikoiden Annin pukevan lippalakin päähänsä paljoa miettimättä. Ella on verrattain huolitellumpi siististi letitettyine hiuksineen, mutta annoin hänelle monenkirjavan puuhelmistä tehdyn kaulakorun. Piirsin korun epäsäännöllisen kokoisilla ja muotoisilla helmillä, hyödyntäen inspiraationa omia ja kavereideni aikanaan askartelemia koruja, koska halusin sen näyttävän Ellan itse tekemältä. Nikolle halusin antaa t-paidan printatulla etuosalla, koska vaatteet ja etenkin t-paidat printatuilla kuvilla ja teksteillä ovat suosittu nykypäivän vaatevalinta monen ikäryhmän keskuudessa. En kuitenkaan halunnut printin olevan liian yksityiskohmainen tai kuvaavan mitään tekijänoikeuksilla suojattuja hahmoja, joten päädyin

piirtämään paitaan yksinkertaisen hymynaaman. Tuodakseni designiin hieman lisää mielenkiintoa piirsin hymynaaman sivulle kallistuneena.

Osat yksityiskohdista muuttuivat tai tulivat mukaan vasta itse kuvituksia työstäessäni. Aluksi tekemäni hahmosuunnitelmat (kuvio 3) pysyivät pääpiirteittäin ennallaan, mutta idea Ellan kaulakoruun tuli vasta kuvituksia tehdessäni. Lisäksi piirsin Annin lippalakin kiristysosan osoittamaan vasemmalle. Alkuperäisessä piirroksessa se osoittaa oikealle, mutta huomasin sen olevan väärin, kun käytin omaa lippalakkiani referenssinä kuvituksia varten.

Kuvio 3. Väritetty piirros Annin, Ellan ja Nikon ulkoasujen suunnittelua varten

4.4 Värien käyttö kuvituksissa

Kirja painetaan värillisenä, joten kuvituksia tehdessäni lisäsin niihin myös värit. Leinonen halusi värien olevan valoisia, mutta ei liian kirkkaita tai voimakkaita. Lopullinen väritysstyyli oli minun päätettävissäni. Käytin kuvien värittämiseen Clip

Studio Paint-ohjelman vesivärisiveltimiä. Ne on tehty mukailemaan oikeiden vesivärien tekstuureja ja ulkonäköä, ja pidän niiden saavuttamasta jäljestä kovasti. En sanoisi lopputuloksen näyttävän täysin realistiselta, mutta sain niillä kuvitukseen samanlaisen tunnelman kuin Tiheikön väen kootuissa kertomuksissa: värien läpikuultavuus tekee väreistä hieman murrettuja ja saa ne sopimaan yhteen paremmin. Lisäksi käyttämäni digitaaliset siveltimet saavat aikaan herkkää, eloisaa jälkeä, joka on lempiasiani vesivärejä käyttäessä.

Kuvitusten väripaletteja miettiessäni päätin käyttää vain yhtä väriä pienempien kuvien värittämiseen, tuoden eri sävyjä vain valöörien kautta. Puutarhakuva on väritetty tarkemmin ja suurempaa palettia käyttäen. Tulevaisuudessa aion värittää kirjan muut kuvitukset samalla tavalla. Rajattujen, yhden värin palettien käyttäminen pienemissä kuvissa tekee suuremmista kuvituksista paremmin korostuvia ja tärkeämmän tuntuisia. Pienien kuvien värivalinnat on tehty kuvitusten tunnelmaa mukaillen. Kuvista ensimmäisen, jossa herra Harmaa seisoo ovenraossa, väritin kylmällä sinertävän harmaalla. Kolmas kuva, jossa hahmot istuvat yhdessä pöydän ääressä, on tunnelmaltaan valoisampi ja ystävällisempi, joten väritin sen aurinkoisella keltaisella. Yksivärisiä kuvituksia työstäessäni käytin värin tummuutta sekä eri väripintojen että varjojen luomiseen.

Koska väritän kuvituksista osan kokonaan, suunnittelin tarinan päähahmoille myös uniikit väripaletit (ks. kuvio 3). Vaikka niitä ei käytetäkään yhtä usein, halusin hahmojen palettien myös eroavan selkeästi toisistaan. Annin vaatteissa käytin kirkkaita päävärejä, punaista, sinistä ja keltaista. Kirkkaat, vahvat värit ovat leikkaita ja sopivat Annin yksinkertaisiin, käytännöllisiin vaatteisiin. Ellan pastellivärit sopivat siistimpään, hillitympään olemukseen, mutta ovat silti pirteitä ja lapsenomaisia. Nikolle valitsin neutraalimman väripaletin kirkkaan keltaisella aksenttivärillä. Tarinaa lukiessani Nikon hahmo vaikutti päähahmoista vanhimmalta, joten neutraalien värien aikuismaisuus tuntui hahmolle sopivalta. T-paidassa ja kengissä käytetty kirkkaan keltainen aksenttiväri tuo asun väripaletin kuitenkin takaisin kahden muun päähahmon väreissä kuvattua lapsekkuutta.

Puutarhaan asettuva, aikajärjestyksessä toinen kuvitus on suuri yleiskuva, joten väritin sen muita kuvia yksityiskohtaisemmin. Hahmojen ympäristö on pääosin lehdistöä, joten hahmojen omien värien lisäksi käytin kuvaa värittäessäni monia

eri vihreän sävyjä. Luodakseni kuvaan valon tuntua kerrostein lehdistöissä keltaiseen taittuvina, vaaleita vihreitä ja tummempia, sinertäviä vihreitä. Myös hahmoja värittäessäni pidin varjoalueet mielessä.

4.5 Yksityiskohtien käyttö

Koska kirja ei ole kovin suuri ja suurin osa kuvituksista tulee viemään sivun pinta-alasta korkeintaan puolet, en halunnut tehdä kuvituksista liian yksityiskohtien täyttämiä. Tavalliseen kuvitustyyliini kuuluu viivan käyttö tekstuuriin luomiseen esimerkiksi hiuksia piirtäessäni, vaatteiden laskosten piirtäminen ja muu vastaava yksityiskohtien käyttö kuvan kohteiden fyysikaalisuuden kuvaamiseen. Tämän halusin tuoda myös Kukkakuja-kirjan kuvituksiin. Kiinnitän itse paljon huomiota asioiden ja esineiden fyysiseen tuntumaan, tehden tuntoaistin tuomista kokemuksista suuren osan maailmankuvaani: fyysisten tuntemusten kuvaaminen visuaalisesti siellä, mihin siihen kykenen, on siksi tärkeä osa kuvituksia työstäessäni. Koska tiesin käyttäväni paljon aikaa edellä mainittujen kaltaisiin yksityiskohtiin, pyrin kuvia työstäessäni jättämään muut yksityiskohdat vähäisiksi.

Kuvituksista suurimmassa käytin yksityiskohtia myös tasapainottamaan sivun tyhjää tilaa. Kuvituksen etualan kasvima on visuaalisesti raskas, koska käytin sitä piirtäessä paljon tiheään aseteltuja, vaihtelevan muotoisia viivoja. Kasvima on myös kuvan tärkein elementti, ja en halunnut taustan vievän katsojan huomiota muualle. Aluksi jätin taustan puun, pensaat ja nurmen hyvin yksinkertaisiksi: lehdistöt olivat vain siluetteja ja nurmen tekstuuri näkyi vain kohdissa, missä jokin toinen kuvan elementeistä oli kontaktissa sen kanssa, kuten esimerkiksi aidan lautojen alaosissa. Sellaisenaan kuva tuntui keskeneräiseltä, koska kyseiset alueet vievät kuvan pinta-alasta suhteellisen paljon tilaa, joten lisäsin tekstuuria lyhyitä viivoja käyttäen. Harkitut yksityiskohdat tekivät kuvasta visuaalisesti tasapainoisemman tuntuksen.

5 POHDINTA

Opinnäytetyöni tavoite oli tutkia sitä, mitä toimiva tarinan kuvitus vaatii. Motivaationa opinnäytetyöhön ryhtymiseen oli oma mielenkiinto ja kiintymys kuvakirjoja kohtaan. Vastatakseni tutkimuskysymykseeni tutkin kuvan merkitystä lukijalle, tutkin ja analysoin kuvakirjojen kuvituksia sekä tein itse kuvitukset Kukkakuja-kirjan neljänteen lukuun.

Toimiva tarinan kuvitus vaatii kuvittajalta ymmärrystä kuvan tarkoituksesta tekstin rinnalla ja siitä, miten kuva ja teksti vaikuttavat toisiinsa. Kuvan toimiessa ikkunana tarinan kuvaamaan maailmaan kuvittajan päätehtävä on luoda lukijalle mielikuva siitä, miltä tarinan maailma näyttää. Kuvitukset voivat myös olla tukemassa lukijan tekstinymmärrystä eri tavoin tai vahvistaa tekstiin ja tarinaan. Kuvittajan täytyy tunnistaa, mitä teksti vaatii, ja laatia kuvitukset jotka täyttävät tarvitun roolin.

Kuvitettu tarina on visuaalinen elämys. Tämän tiesin jo omien kokemuksieni kautta, ja varsinkin kuva-analyysejä tehdessäni pyrin ymmärtämään, mikä kuvituksista teki miellyttäviä katsella. Kirjaa kuvittaessa kuvaelämyksen rakentaminen alkaa kuvien sommittelusta kirjan sivuille. Hyvin toimiva tarinan kuvitukset on sommiteltu kirjan sivuille niin, että kuvat sopivat keskenään yhteen myös eri sivujen välillä. Hyvä sommittelu ja hyvät kuvitukset johdattavat lukijan silmää luontevasti eteenpäin, korostavat tarinan tunnelmaa ja luovat visuaalista mielenkiintoa koko tarinan mitalta.

Toimivien kuvitusten työstö vaatii kokonaisuuden ymmärtämisen lisäksi kuvittajalta kykyä tehdä myös yksittäisistä kuvituksista mielenkiintoisia ja miellyttäviä katsella. Taiteen peruseriaatteiden tunteminen ja ymmärrys sekä kyky soveltaa niitä omiin kuvituksiin on tärkeää.

Kuvittajan tyyli rakentuu kaikista kuvissa tehdyistä valinnoista. Tyyliin vaikuttavat esimerkiksi muotokieli, hahmodesignit ja värien käyttö. Kaikkien tutkimieni kirjojen kuvittajien tyylit erosivat toisistaan huomattavasti ja kuvitustyyli vaikutti selkeästi siihen, miten lukijana koin kirjassa esitetyn tarinan. Realistisemmat ja arkielämää tutuilla tavoilla kuvaavat kuvitukset tuntuivat helposti lähestyttäviltä myös fantasiatarinoissa, kuten Jill Barklemin Tiheikön väen kootuissa kertomuksissa.

Vahvemmin tyylitellyt kuvitukset ja fiktiivisiin eliöihin pohjautuvat hahmot, kuten Tove Janssonin kuvitukset kirjassa Kuka lohduttaisi Nytyä?

Työstin omia kuvituksiani samanaikaisesti kuva-analyyseja tehdessäni. Kuvitusten tekoprosessin aikana tein kuviin muutoksia, kun ymmärrykseni tarinan kuvittamisesta kasvoi. Varsinkin sommitelmavaiheessa tein kuvituksiin rajuja muutoksia saadakseni kuvat toimimaan paremmin luettavana kokonaisuutena. Kuvien työsti vei tästä syystä enemmän aikaa kuin olin odottanut. Kuvitusprosessi itsessään on minulle tuttu, mutta tarinan kuvittaminen ja kuvien käyttö tekstin rinnalla osoittautui suurimmaksi haasteeksi.

Olen tyytyväinen lopullisiin kuvituksiini. Kuvitusten jälki on siistiä mutta elävää. Erot ensimmäisten luonnosten ja viimeistelyjen kuvien välillä kertovat konkreettisesti työn aikana oppimistani asioista ja ymmärryksestä. Kehitettävää on etenkin kuvien suunnitteluprosessissa, mutta uskon, että pystyn tästä luomaan hyvin toimivia ja luettavia sommitelmia huomattavasti helpommin.

Mitä toimiva tarinan kuvitus siis vaatii? Taiteen peruseriaatteiden ymmärrys ja luova soveltaminen ovat tärkeitä kaiken visuaalisen taiteen osa-aloilla, ja tarinan kuvitus ei ole poikkeus. Lisäksi tarinan kuvittajan tulee ymmärtää kuvitettu tarina sivulta toiselle jatkuvana kokonaisuutena, tietää ja toteuttaa kuvan tarkoitus kyseisessä tarinassa ja saada teksti ja kuva toimimaan yhdessä tarinaa palvelevalla tavalla. Taitava tarinan kuvittaja ei ole vain taitava kuvataiteilija, vaan myös taitava visuaalinen tarinankertoja, joka tuntee tarinan kohdeyleisön ja tavoitteet ja tekee kuvitukset niitä varten.

Tulevaisuudessa haluaisin nähdä enemmän kuvakirjojen tutkimusta kuvittajien näkökulmasta. Löytämäni kirjallisuus keskittyi pääosin kuvakirjoihin lastenkasvatuksen näkökulmasta ja käyttämäni kuvataiteen lähteet joko käsitelivät eri kuvataiteen periaatteita yleisesti tai perehtyivät hyvin rajattuun kuvataiteen tai kuvakerronnan osaan. Kuvakirjojen taideanalyysi, visuaalinen tarinankerronta kirjankuvittajan näkökulmasta ja kuvan ja tekstin yhteistyö ovat kaikki aiheita, joiden lisätutkimus voisi tuoda arvokasta lisätietoa kuvataiteen kenttään.

LÄHTEET

Appelgren, T. & Savolainen, S. 2013. Vesta-Linnea kuunvalossa. Helsinki: Schildts & Söderströms.

Barklem, J. 2000. Tiheikön väen kootut kertomukset. Helsinki: WSOY.

Bilyana. 2017. How to Convey Character's Personality Through Shape, Variance and Size. GraphicMama 30.11.2016. Viitattu 12.10.2022 <https://graphicmama.com/blog/conveying-characters-personality/>.

Elokuvapolku. 2022. Arkkityypit. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. Viitattu 12.10.2022 <https://elokuvalopolku.kavi.fi/lisatehtavat/sankarin-matka/arkkityypit/>.

Game UX Master Guide. 2019. Shape Language: The elements behind visual harmony. Viitattu 18.10.2022 <https://gameuxmasterguide.com/2019-04-30-ShapeLanguage/>.

Happonen, S. 2001. Liike, kuvakirja ja kuvitettu teksti. Teoksessa R. Raussi & K. Rättyä (toim.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, 101–103.

Heikkilä-Halttunen, P. 2015. Lue lapselle! Opas lapsen kirjallisuuskasvatukseen. Keuruu: Atena Kustannus.

Heinimaa, E. 2001. Kuvakirjat lapsen ja aikuisen maailmassa. Teoksessa Suojala, M. & Karjalainen, M. (toim.) Avaa Lastenkirja! Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käytäntöön. Lasten keskus. Hämeenlinna: Karisto Oy, 142–163.

Jansson, T. 1984. Vem ska trösta knyttet? Helsinki: Holger Schildts Förlag AB.

Lara, Dr. 2019. Anthropomorphism In Childrens Literature. maygibbs.org. Viitattu 12.10.2022. <https://maygibbs.org/news/anthropomorphism-in-childrens-literature/>.

Launis, M. 2001. Kuvituksentutkimus, taiteen funktio ja identiteetti. Teoksessa R. Raussi & K. Rättyä (toim.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, 101–103.

Liu J. 2015. Anthropomorphism in Children's Picture Books. Rockwell Center for American Visual Studies. Norman Rockwell Museum 20.2.2015. Viitattu 18.10.2022 <https://rockwellcenter.org/student-research/anthropomorphism-in-childrens-picture-books-2/>.

Pesch, T. 2018. Kuvan anatomia. Helsinki: BoD – Books on Demand.

Rajavaara, T. 2016. Kuvakoot – LK... LKK... KK – mitä ne tarkoittavat? Yle.fi 1.3.2016. Viitattu 18.10.2022. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/03/01/kuvakoot-lk-lkk-kk-mita-ne-tarkoittavat>.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön: Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Scott, D. 2017. A Comprehensive Guide To Color Theory For Artists. Draw Paint Academy 2.1.2017. Lainattu 18.10.2022.
<https://drawpaintacademy.com/a-comprehensive-guide-to-color-theory-for-artists/>.

Suojala, M. 2001. Taidesatu elää ajassa ja ajattomana. Teoksessa Suojala, M. & Karjalainen, M. (toim.) Avaa Lastenkirja! Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käytäntöön. Lasten keskus. Hämeenlinna: Karisto Oy, 30–55.

Suojala, M. & Torkki, K. 2004. Kaleidoskooppi – näkökulmia kuvakirjan viesteihin. Teoksessa Kolu, K. & Korhonen, M. & Torkki, K. (toim.) Monikulttuurisuus ja lasten kirjallisuuskasvatus. IBBY Finland. Helsinki: Yleisjäljennös Oy. 51–59.

Swan, A., Manninen A.&M., Koivu, R. & Wendelin, M. Anni Swanin sadut. Juva: WSOY. 1980.

Tips & Techniques: Shape Language. 2020. The Walt Disney Family Museum 26.4.2020. Viitattu 12.10.2022.

https://www.waltdisney.org/sites/default/files/2020-04/T%26T_ShapeLang_v9.pdf.

Ylimartimo, S. 2001. Kanssa ja lisää, vai ohi tai jopa vastaan. Teoksessa Raussi, R & Rättyä, K (toim.) Tutkiva katse kuvakirjaan. Tampere: Suomen Nuorisokirjallisuuden Instituutti, 79–100.

Ylimartimo, S. 2002. Helppoja tekstejä, helppoja kuvia? Teoksessa Bengtsson, N. & Loivamaa, I. (toim.) Kuvituksen monet muodot. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 81–88.

LIITTEET

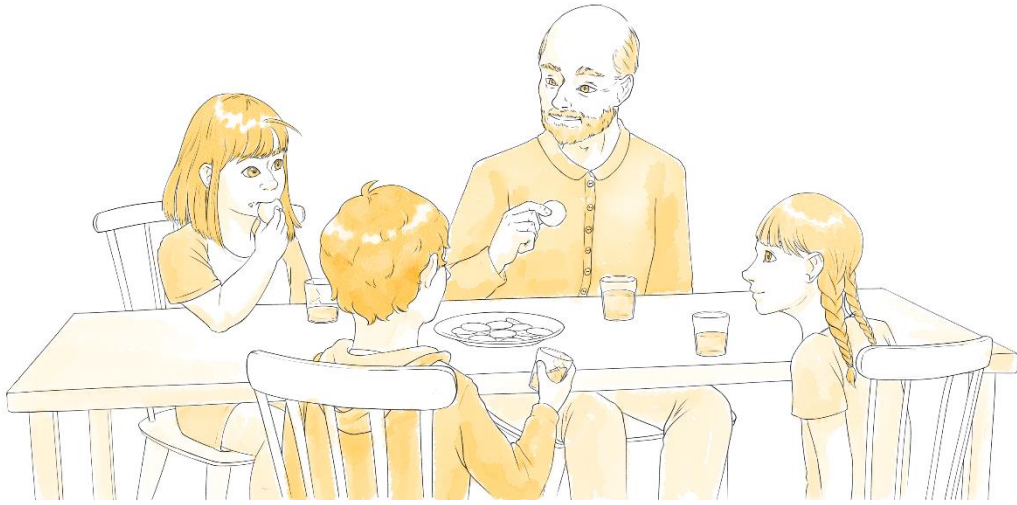
- Liite 1. Valmis kuvituskuva: Herra Harmaa ovella
- Liite 2. Valmis kuvituskuva: Lapset puutarhassa
- Liite 3. Valmis kuvituskuva: Kaikki hahmot yhdessä pöydän ääressä

Liite 1: Herra Harmaa ovella

Liite 2: Lapset puutarhassa

Liite 3: Kaikki hahmot yhdessä pöydän ääressä